

STATISTIČKA ANALIZA DEMOGRAFSKOG STANJA HRVATSKIH OTOKA PREMA POPISU 2021. GODINE

Blaslov, Luka

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:411945>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-10**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**STATISTIČKA ANALIZA DEMOGRAFSKOG
STANJA HRVATSKIH OTOKA PREMA POPISU
2021. GODINE**

Mentor:

prof. dr. sc. Elza Jurun

Student:

Luka Blaslov

Split, veljača 2023.

Prije svega zahvaljujem svojoj mentorici, prof. dr. sc. Elzi Jurun, na dodijeljenoj temi i savjetima koji su mi pomogli da napišem ovaj rad. Također, posebnu zahvalu upućujem svojoj obitelji, a posebno svojim roditeljima koji su mi omogućili da studiram te mi pružali punu podršku tijekom studija. Uz roditelje, velika hvala i Ines, koja je bila oslonac prilikom teških trenutaka za vrijeme studiranja i koja mi je svojim ohrabivanjem i motivacijom pomogla u rješavanju istih. Na kraju, zahvaljujem svim svojim prijateljima koji su tijekom cijelog studiranja bili uz mene.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Definiranje problema istraživanja	3
1.2. Ciljevi istraživanja	3
1.3. Metode rada.....	4
1.4. Struktura (sadržaj) rada	4
2. TEMELJNI DEMOGRAFSKI POKAZATELJI	6
2.1. Općenito o demografskim promjenama u Republici Hrvatskoj	6
2.2. Usporedna analiza demografskih trendova u Republici Hrvatskoj 2011. i 2021..	10
3. DEMOGRAFSKI POKAZATELJI SADAŠNJEG STANJA NA HRVATSKIM OTOCIMA	14
3.1. Općenito o otočju Republike Hrvatske	14
3.2. Promjene u demografskoj strukturi stanovništva prema dobi od 1953. do 2011. 15	
3.3. Demografska obnova i sadašnje stanje otočnog stanovništva.....	17
4. STATISTIČKA ANALIZA DEMOGRAFSKOG STANJA NA HRVATSKIM OTOCIMA PREMA POPISU 2021.	20
4.1. Analiza demografskog stanja na hrvatskim otocima prema popisu iz 2021.	20
4.2. Usporedba demografskog stanja na odabranim hrvatskim otocima u 2011. i 2021.	23
4.2.1. Usporedba demografskog stanja na otoku Hvaru prema popisu iz 2011. i 2021. .	23
4.2.2. Usporedba demografskog stanja na otocima Ugljan i Pašman prema popisu iz 2011. i 2021.	27
4.2.2.1. Demografske razlike između Ugljana i Pašmana prema popisu 2011. i 2021. godine.....	31
4.2.3. Usporedba demografskog stanja na otoku Šolti prema popisu iz 2011. i 2021. godine.....	33

4.2.4. Usporedba demografskog stanja na otoku Braču prema popisu iz 2011. i 2021. godine.....	37
---	----

5. STATISTIČKO PREDVIĐANJE BUDUĆIH KRETANJA DEMOGRAFSKIH POKAZATELJA HRVATSKIH OTOKA	43
6. ZAKLJUČAK.....	44
LITERATURA	45
POPIS GRAFIKONA, TABLICA I SLIKA.....	48
SAŽETAK.....	50
ABSTRACT.....	51

1. UVOD

Hrvatske otoke karakteriziraju prirodna ljepota, skladan okoliš, bogata priroda i blaga sredozemna klima.¹ Hrvatski otoci drugo su po veličini otočke Sredozemlja, a razlog tomu jest što se hrvatski otoci prostiru duž istočne obale Jadrana i njegova središnjeg dijela. Ukupno ima 1.185 hrvatskih otoka, a njihova podjela s obzirom na geografski položaj odnosi se na otoke (718), hridi (389) i grebe (78).

Otoci imaju obalu dužine od 4.057,2 km, što čini ukupno 69,5 % hrvatske morske obale, a dijele se na:

- „istarsku,
- kvarnersku,
- sjevernodalmatinsku,
- srednjodalmatinsku i
- južnodalmatinsku skupinu.“²

Za Hrvatsko otočje karakteristično je da se nalazi u području mediteranske klime, što znači da su ljeta izuzetno vruća i suha, a zime blage, s umjerenim padalinama. U području hrvatskog otočja pronalaze se brojne endemske vrste flore i faune koje su na službenom popisu zaštićene prirodne baštine. Ljepota hrvatskog otočja sinonim je za jedan od najvećih vrijednosnih nacionalnih identiteta.

Za razliku od kopnenih destinacija, otočne destinacije imaju specifičniju klimu zbog svog geografskog položaja, pa su samim time i atraktivna turistička destinacija. Geografski gledano, hrvatski otoci smješteni su u samom središtu Europe, što je dodatna prednost kada se govori o hrvatskom otočju kao atraktivnim i popularnim turističkim destinacijama. Osim geografskog položaja i ostalih specifičnosti, valja istaknuti i čistoću okoliša i mora, koja se ujedno i podrazumijeva s obzirom na brojne endemske vrste.

Iz godine u godinu ima sve više zaposlenih u otočnim destinacijama. Razlog tomu jest razvoj tradicionalnih zanimanja i autohtonih proizvoda koji su svojstveni isključivo otočnim destinacijama. Ta specifičnost uvjetovala je pojačanu zaposlenost na otocima.

¹ Grgona, J. (2008). Turizam u funkciji gospodarskog razvitka hrvatskih otoka, *Ekonomski pregled*, 53 (7-8), 738-749.

² Ibid.

Posljednjih godina ubrzani razvoj turizma pridonio je značajnijoj revitalizaciji otočnog prostora, a svaki poremećaj turističkog tržišta značajno se odražava i na otočne destinacije. U svojim počecima otočni turizam razvijao se kroz priobalna područja te je postupno rastao prema unutrašnjosti otoka. Otočne skupine sudjeluju u jednoj četvrtini ukupnog jadranskog turističkog prometa, jer se na njima nalazi i jedna četvrtina jadranske turističke ponude. Od ukupnog broja ostvarenog prometa na otočnim destinacijama više od polovice ostvari se na sjevernim jadranskim otocima.

Otočna destinacija, u odnosu na priobalne destinacije, ima brojne specifičnosti, poput:

- ekoloških elemenata,
- strukture turističke ponude,
- duljine boravka i
- turističke potrošnje.

„S ciljem očuvanja postojećih prednosti razvoj otočnog turizma, treba se odvojiti u skladu s okolišem uz davanje prioriteta kvalitetnim razvojnim čimbenicima.“³ Sukladno ranije navedenome, pri razvoju turizma na otocima svi bi stanovnici pojedinoga otoka morali biti upućeni u izravnu suradnju sa zaposlenicima u turizmu i lokalnim političkim strukturama.⁴ Drugim riječima, to bi značilo da svi zajedno moraju imati jasnu viziju čiji su ciljevi usmjereni na aktiviranje gospodarskog potencijala otočne destinacije.

Isto tako, važno je istaknuti i trenutnu situaciju o gospodarskoj strukturi otočnih destinacija. Naime, današnje otočne destinacije poprilično su siromašne, poljoprivreda je većim dijelom zapuštena te uglavnom prevladavaju uslužne i nautičke djelatnosti poput trgovine, prerade robe, vinarstva i slično. Prema statističkim podacima iz 2021. godine, na otocima je zaposleno nešto manje od 40.000 zaposlenika otočana, a ostali koji stanuju na otocima rade na kopnu.

Ako se usporede troškovi života otočne destinacije u odnosu na kopnene destinacije, bitno je istaknuti kako su troškovi života otočana daleko veći, a razlog tomu su povećani troškovi prijevoza do kopna. Na manjim otočnim destinacijama troškovi su u odnosu na kopno povećani za 30 %, dok su troškovi kod većih otočnih destinacija povećani za 10 %.

³ Mikačić, V. (1993). *Otočni turizam Hrvatske*, Institut za turizam, pregledni rad, UDK 338.48 (497.5), Zagreb, str. 519.

⁴ Vidučić J. (2007). *Održivi razvoj otočnog turizma Republike Hrvatske*, pregledni rad, str. 111.

1.1. Definiranje problema istraživanja

Hrvatski otoci više od pedeset godina, odnosno od prvog popisa stanovništva (1957. godine) pa sve do danas bilježe neprestanu depopulaciju stanovništva, a razlog tomu jest velika stopa mortaliteta, niska stopa nataliteta i odlazak mladih ljudi s otoka u potrazi za boljim životnim uvjetima. U diplomskom radu istražuje se i uspoređuje struktura otočnog stanovništva s obzirom na dobnu strukturu. Također, promatranjem različitih većih, a i manjih hrvatskih otoka uvidjet će se kako se otoci različitih veličina bore za „opstanak“, odnosno očuvanje života ljudi na njemu kroz razne vrste poslova.

1.2. Ciljevi istraživanja

Ciljevi istraživanja definirani su problemom istraživanja, pa je primarni cilj rada definirati demografske promjene na hrvatskim otocima, odnosno proučiti sve važne demografske karakteristike koje su prisutne. Nadalje, kroz primarni cilj rada prikazuje se demografska struktura hrvatskih otoka, odnosno analiziraju se socioekonomske nejednakosti na hrvatskim otocima s naglaskom na nejednakosti prisutne između ruralnih i urbanih regija. Želi se pokazati kako je višegodišnje ulaganje u urbanizaciju Hrvatske dovelo do koncentracije ljudi i različitih poslova u većinom velike gradove. Urbanizacija je samim time „zakinula“ ruralna područja kao što su otoci, manja sela, a danas, može se reći, i većinu unutarne Hrvatske. Stočarstvo kao primarna grana poslovanja Slavonije gotovo se iskorijenila uvozom mesa i drugih proizvoda iz trećih država, dok se ribarstvo kao primarna grana poslovanja na otocima uvelike ograničava različitim kvotama Europske unije, kao i zabranama.

1.3. Metode rada

Sukladno definiranom problemu i ciljevima istraživanja, korištene su različite metode koje su prilagođene teorijskom i praktičnom dijelu istraživanja. Metode istraživanja koje su korištene pri izradi diplomskoga rada korištene su u teorijskom i praktičnom dijelu rada.

U teorijskom dijelu rada primjenjuju se sljedeće metode:⁵

- Metoda dedukcije: deduktivna metoda sustavna je i dosljedna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojemu se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni. Iz općih postavki dolazi se do konkretnih pojedinačnih zaključaka, iz jedne ili više tvrdnji izvodi se neka nova tvrdnja koja proizlazi iz prethodnih tvrdnji.
- Metoda indukcije: donošenje zaključaka o općem sudu na temelju pojedinačnih činjenica.
- Metode analize: postupak raščlanjivanja složenih misaonih tvorevina na jednostavnije sastavne dijelove, koje će se u radu koristiti za detaljniju analizu popisa stanovništva na hrvatskim otocima.
- Metoda sinteze: postupak spajanja jednostavnih misaonih tvorevina u složene povezujući ih u jedinstvenu cjelinu na temelju koje se utvrđuje trenutno stanje na hrvatskim otocima.
- Metoda dokazivanja: utvrđivanje istinitosti pojedinih spoznaja, stavova ili teorija vezanih uz definiranje demografskog stanja na hrvatskim otocima.
- Metoda kompilacije: postupak preuzimanja tuđih rezultata znanstveno-istraživačkog rada, odnosno tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja. Ta se metoda upotrebljava u radu u kombinaciji s drugim metodama.

1.4. Struktura (sadržaj) rada

Diplomski rad podijeljen je u dvanaest poglavlja koja zajedno čine logički povezanu cjelinu. U uvodnom poglavlju definiraju se problem istraživanja, ciljevi, korištene znanstvene metode te struktura sadržaja.

⁵ Prema Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, str. 367.

U drugom poglavlju govori se o temeljnim demografskim pokazateljima, odnosno definiraju se opće demografske promjene u Republici Hrvatskoj, a zatim se prikazuju ekonomske razlike među županijama u odnosu na stupanj ruralnosti. U potpoglavlju 2.2. analizira se udio ruralnog stanovništva u županijama, udio županija u BDP-u i BDV-u Republike Hrvatske, a zatim socioekonomske nejednakosti između ruralnih i urbanih regija u Republici Hrvatskoj. U potpoglavlju 2.3. prikazuju se demografski trendovi u Republici Hrvatskoj u 2021. u odnosu na 2011. godinu.

U trećem poglavlju prikazuju se demografski pokazatelji sadašnjega stanja na hrvatskim otocima, odnosno ponajprije se govori općenito o otočju Republike Hrvatske, a zatim o demografskom starenju, tj. promjenama u sastavu stanovništva prema dobi za razdoblje od 1953. do 2011. godine. Konačno, u potpoglavlju 3.3. prikazuju se demografska obnova i sadašnje stanje otočnoga stanovništva.

U četvrtom poglavlju prikazuje se statistička analiza demografskog stanja na hrvatskim otocima prema popisu iz 2021. godine, odnosno u potpoglavlju 4.1. analizira se demografsko stanje, a u potpoglavlju 4.2. radi se usporedba na pojedinim otocima, točnije Hvaru, Ugljanu, Pašmanu, Šolti i Braču. Usporedba se najviše usredotočuje na demografske pokazatelje na otocima prema popisu 2011. i 2021. godine.

U petom poglavlju donosi se prikaz statističkog predviđanja budućih kretanja demografskih pokazatelja hrvatskih otoka.

Šesto poglavlje donosi zaključak.

Sedmo poglavlje sadrži popis literature, a osmo poglavlje popis grafikona i tablica.

Deveto i deseto poglavlje sadrže sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

Jedanaesto je poglavlje životopis.

2. TEMELJNI DEMOGRAFSKI POKAZATELJI

U ovom dijelu rada naglasak je na temeljnim demografskim pokazateljima, a kako bi se bolje razumjeli, ponajprije se analiziraju demografske promjene u Republici Hrvatskoj, a zatim demografski trendovi kretanja u Republici Hrvatskoj u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu.

2.1. Općenito o demografskim promjenama u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj negativni demografski trendovi, odnosno demografska kriza, prisutni su više od dva desetljeća, a ona se „pojaviła 1955. godine kada je evidentirana stopa smanjivanja stanovništva, dok je od 1980. godine zabilježeno prebrzo starenje stanovništva“.⁶

Rezultati istraživanja koje je proveo Wertheimer-Baletić ukazuju na to kako je od 1990. godine u Hrvatskoj prisutan negativan trend kretanja prirodnog prirasta, dok je stopa nataliteta odnosno fertiliteta od 2010. godine u neprestanom padu.⁷ Pozitivni rezultati ovoga istraživanja ukazuju na stagnaciju stope mortaliteta, koja je relativno niska u odnosu na susjedne zemlje te iznosi oko 9 do 10 %. Isto tako, rezultati ovog istraživanja ukazuju na to kako raste broj migracija stanovništva koji je rezultat iseljavanja sve većeg broja mladih stanovnika. Negativan migracijski saldo nastao je zbog društvenog i ekonomskog aspekta, odnosno sve veći broj mladog stanovništva odlazi u druge države članice EU-a u potrazi za bolje plaćenim radnim mjestima.

Kao rezultat gospodarske krize 2008. godine, započinje val velikih migracija u svijetu i Hrvatskoj te se mlado i radno sposobno stanovništvo iseljava iz svojih država, što se u konačnici odražava na „negativnu demografski sliku, odnosno evidentiran je pad nataliteta, prirodni pad, ukupna depopulacija i proces ubrzanog starenja stanovništva“.⁸ Taj trend migracija nastavio se ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, pri čemu je domaćem stanovništvu otvoreno europsko tržište rada. Kao produkt navedenoga, dolazi do masovnih

⁶ Živić, D. (2003). Demografske odrednice i posljedice starenja stanovništva Hrvatske. *Revija za socijalnu politiku*, god. 10, br. 3-4, str. 307-319.

⁷ Wertheimer-Baletić, A. (2017). *Demografski procesi u hrvatskoj i u zapadnoeuropskim zemljama – razlike, sličnosti i specifičnosti*. Rad Hrvat. akad. znan. i umjet. Razred za druš. znan. 52=529(2017): 1-28.

⁸ Balića, M. (2020). Razmjeri recentnog egzodusa iz Hrvatske – analiza podataka službenih statistika RH i zemalja useljavanja hrvatskog stanovništva. *Podravina*, vol. 19, br. 37, str. 5-25.

migracija i iseljavanja stanovništva, što se u 2014. i 2015. godini odrazilo i na pad nezaposlenih u Republici Hrvatskoj. Iako je ulazak Hrvatske u Europsku uniju polučio pozitivne rezultate kada je riječ o padu nezaposlenih u navedenom razdoblju, važno je spomenuti kako je polučio i negativne rezultate u smislu brzog starenja stanovništva.

Prema podacima objavljenim na službenoj stranici Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske u 2018. godini migracijski saldo iznosio je -13.484 osoba, dok je u 2017. godini zabilježeno 47.352 iseljena stanovnika. Prema ranije navedenom istraživanju, najveći broj iseljenih stanovnika su muškarci (55 %) u životnoj dobi između 20 i 44 godine, dok je najatraktivnija država za iseljavanje Njemačka (55 %). Osnovni razlog iseljavanja sve većeg broja stanovništva su loše ekonomske prilike koje mladim i visokoobrazovanim ljudima ne omogućavaju razvoj osobnih interesa i ambicija te rad u struci. Kao dokaz tomu služe i podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje iz 2018. godine: najveći broj nezaposlenih u Hrvatskoj nalazi se u životnoj dobi između 20 i 35 godina, sa završenom visokom stručnom spremom, magisterijem ili doktoratom. S obzirom na to da tržište u Republici Hrvatskoj još uvijek nije razvijeno kao u drugim državama članicama Europske unije, visokoobrazovani ljudi imaju problem sa zapošljavanjem te često moraju pristati na radni odnos za koji su prekvalificirani.⁹

Prema biltenu objavljen u srpnju 2022. godine, zaključuje se kako se broj nezaposlenog stanovništva u Hrvatskoj smanjio za 1,23 % u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a razlog tomu jest ponajprije migracija mladog stanovništva. Registrirane nezaposlene osobe po županijama za srpanj 2022. godine prikazane su u tablici 1.

⁹ Relja, R., Reić Ercegovac, I., Čerenić, V. (2015). Potrebe, mogućnosti i namjera odlaska u inozemstvo: analiza stavova studenata iz Splita (RH) i Sarajeva (BiH). *Andragoški glasnik*, vol. 19, br. 1-2, 2015, str. 1-21.

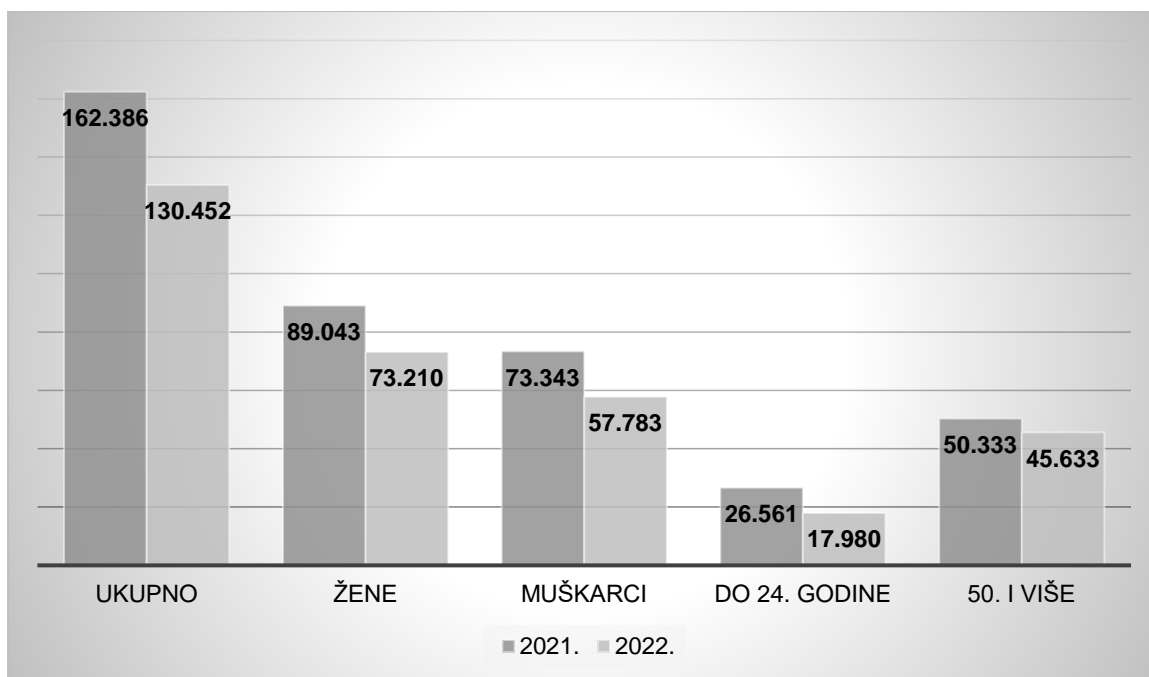
Tablica 1. Registrirane nezaposlene osobe po županijama za srpanj 2022. godine

Županija	Registrirane nezaposlene osobe				
	Ukupno	Muškarci	Žene	do 24 god.	50 i više
Zagrebačka	5.315	2.524	2.791	716	1.935
Krapinsko-zagorska	2.076	942	1.134	297	854
Sisačko-moslavačka	7.056	3.038	4.018	975	2.973
Karlovačka	2.772	1.083	1.689	362	1.025
Varaždinska	2.143	1.036	1.107	296	902
Koprivničko-križevačka	1.924	896	1.028	356	599
Bjelovarsko-bilogorska	3.672	1.65	2.022	624	1.314
Primorsko-goranka	7.753	3.383	4.37	771	2.82
Ličko-senjska	1.743	776	967	273	581
Virovitičko-podravska	3.995	1.704	2.291	611	1.483
Požeško-slavonska	2.57	943	1.627	451	809
Brodsko-posavska	6.261	2.29	3.971	1.089	2.089
Zadarska	4.093	1.816	2.277	467	1.351
Osječko-baranjska	15.684	6.165	9.519	2.293	5.831
Šibensko-kninska	4.849	2.219	2.63	664	1.575
Vukovarsko-srijemska	6.833	2.464	4.369	1.116	2.283
Splitsko-dalmatinska	24.832	11.111	13.721	3.159	8.089
Istarska	4.052	1.913	2.139	392	1.427
Dubrovačko-neretvanska	6.182	2.818	3.364	802	1.771
Međimurska	1.953	905	1.048	355	624
Grad Zagreb	14.695	7.201	7.494	1.273	5.425
Ukupno	130.453	56.877	73.576	17.343	45.76

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2022).

Dostupno: https://www.hzz.hr/content/stats/0222/HZZ-Mjesečna_statistika_07_2022.pdf (pristupljeno 13.08.2022.)

Iz tablice 1 vidljivo je kako je najveći broj nezaposlenih osoba evidentiran na području Splitsko-dalmatinske županije, odnosno 24.832, što čini 5,25 % nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih na području Republike Hrvatske. U nastavku rada grafikonom 1 prikazuje se usporedba broja nezaposlenih u 2022. u odnosu na isto razdoblje 2021. godine s obzirom na spol i dob.

Grafikon 1. Usporedba broja nezaposlenih u 2022. u odnosu na 2021.

Izvor: izrada autora prema Mjesečnom statističkom izvješću Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (2022).

Dostupno: https://www.hzz.hr/content/stats/0222/HZZ-Mjesečna_statistika_07_2022.pdf (pristupljeno 13.08.2022.)

Iz grafikona 1 vidljivo je kako je ukupan broj nezaposlenih u srpnju 2021. godine bio veći za 19,7 % nego što je to slučaj u istom razdoblju 2022. godine. Nadalje, broj nezaposlenih žena u Hrvatskoj u srpnju 2021. godine bio je veći za 17,4 %, a broj nezaposlenih muškaraca za 22,5 % nego što je to slučaj u 2022. godini. Isto tako, broj nezaposlenih osoba do 24. godine života u 2021. godini u odnosu na 2022. bio je veći za 34,7 %, dok je broj nezaposlenih osoba preko 50 godina bio viši za 9,1 %. Zaključno, broj nezaposlenih osoba na području Republike Hrvatske smanjio se zbog iseljavanja mladog, obrazovanog i radno sposobnog stanovništva u druge države članice EU-a. Iako se smanjila stopa nezaposlenosti u promatranom razdoblju, evidentirano je starenje stanovništva, što je još jedan dokaz ranije navedenoga. Ako se analizira taj problem, moguće je tumačiti to kao odlazak mladih za boljom plaćom, boljim standardima te ostvarivanjem svojih snova. Danas se mlađu generaciju otpočетка „bombardira“ idilom kao stilom života, a samim time oni otpočетка teže tomu. Kako ništa ne ide bez novca, tako se oni odlučuju na odlazak iz države kako bi to ostvarili. Netko zbog idile, netko da bi uspio prehraniti svoju obitelj. Bez obzira na to što sada statistika, odnosno podatak o nezaposlenosti izgleda bolje, svejedno se može zaključiti kako to nije dobar podatak što se tiče hrvatskog

napretka zbog toga što odlazi stanovništvo u vrhuncu svoje radne moći. Ekonomski gledano, odlazi radno stanovništvo u obliku poreznih obveznika koji sada plaćaju razne doprinose u drugoj zemlji, a s druge strane, dolazi starije stanovništvo koje je radilo u inozemstvu. Samim time naš narod stari, povećava se broj obveza za davanje mirovina, a smanjuje se broj primanja.

2.2. Usporedna analiza demografskih trendova u Republici Hrvatskoj 2011. i 2021.

Demografski trendovi ozbiljna su prijetnja regionalnom gospodarskom rastu i razvoju, što se odražava na cjelokupni gospodarski napredak. Demografske karakteristike jesu:

- „dobno-spolna struktura stanovništva,
- prirodno kretanje stanovništva, pod kojim podrazumijevamo natalitet, mortalitet i prirodni prirast,
- mehanička kretanja stanovništva, odnosno migracije stanovništva itd.“¹⁰

U promatranju stanovništva analizu je također potrebno proširiti na analizu pokazatelja ekonomske strukture stanovništva kao što su aktivno stanovništvo, ekonomska iskorištenost radnog kontingenta, dobno-spolna struktura radnog kontingenta, ali i na obrazovnu strukturu. Naime, bitno je promatrati strukturu stanovništva u širem kontekstu s obzirom na spomenutu značajnu ulogu u regionalnom, ali i cjelokupnom gospodarskom razvoju. Demografske karakteristike pojedinih regija u globalu čine demografsku sliku cijele Hrvatske. Nepovoljna demografska kretanja na regionalnoj razini mogu se jasno vidjeti na nacionalnoj razini. Zasad postojeća populacijska politika nastoji samo ublažiti sve međusobno povezane gospodarske, obrazovne, društvene i ostale probleme na našim prostorima.¹¹

Popis stanovništva u Republici Hrvatskoj sukladno uredbama koje je donijela Vlada Republike Hrvatske provodi se svakih deset godina. Sukladno čl. 7. Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine (NN br. 25/20, 34/21), popis stanovništva u 2021. godini provodio se u dvjema fazama:

- „od 13. rujna 2021. do 26. rujna 2021. samostalnim popisivanjem stanovništva kroz elektronički sustav e-Gradani

¹⁰ Saleh, Z. (2011). *Demografske karakteristike hrvatskih regija*. Završni rad thesis, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 21.

¹¹ Ibid.

- od 27. rujna 2021. do 17. listopada 2021. popisivači obavljaju popisivanje svih popisnih jedinica koje nisu samostalno popisane, putem osobnog intervjua sa stanovništvom s pomoću elektroničkih uređaja te obavljaju kontrolu podataka prikupljenih u prvoj fazi Popisa.¹²

Podaci objavljeni na službenoj stranici Državnog zavoda za statistiku, starost i spol stanovništva u 2021. godini prikazani su tablicom 2.

Tablica 2. Starost i spol stanovništva u Republici Hrvatskoj u 2021.

Starost (dobne skupine)	Ukupno	Muškarci	Žene
0-4	175.783	90.357	85.426
5-9	181.804	93.519	88.285
10-14	195.987	100.528	95.459
15-19	189.982	97.767	92.215
20-24	212.089	108.482	103.607
25-29	215.983	110.167	105.816
30-34	229.247	115.839	113.408
35-39	257.111	129.341	127.770
40-44	268.919	135.174	133.745
45-49	261.751	131.004	130.747
50-54	261.573	128.857	132.716
55-59	280.776	135.467	145.309
60-64	288.886	136.734	152.152
65-69	278.989	129.672	149.317
70-74	228.403	100.398	128.005
75-79	146.768	59.056	87.712
80-84	122.627	44.646	77.981
85 i više	91.851	27.558	64.293
Ukupno	3.888.529	1.874.566	2.013.963

Izvor: izrada autora prema podacima popisa stanovništva za 2021. Državnog zavoda za statistiku

Prema podacima prikazanim iz tablice 2 može se zaključiti kako u 2021. ima ukupno 3.888.529 stanovnika, što je 237.000 stanovnika manje nego u 2011. godini, od kojih je 1.874.566 muškaraca, a 2.013.963 žena. Isto tako, iz tablice 1 vidljivo je kako se najveći broj stanovništva Republike Hrvatske u 2021. godini nalazi u životnoj dobi između 60 i 64 godine (288.886 stanovnika), a na drugom su mjestu stanovnici u životnoj dobi između 55 i 59 godina (280.776 stanovnika). Iz prikazanih statističkih podataka za 2021. godinu zaključuje se kako je

¹² Čl. 7. Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine (NN br. 25/20, 34/21).

stanovništvo Republike Hrvatske relativno staro. Također, posljednji popis stanovništva pokazao je da Hrvatska ima najstarije stanovništvo u Europskoj uniji.

Usporedba popisa stanovništva 2011. i 2021. po županijama prikazana je u nastavku rada tablicom 3.

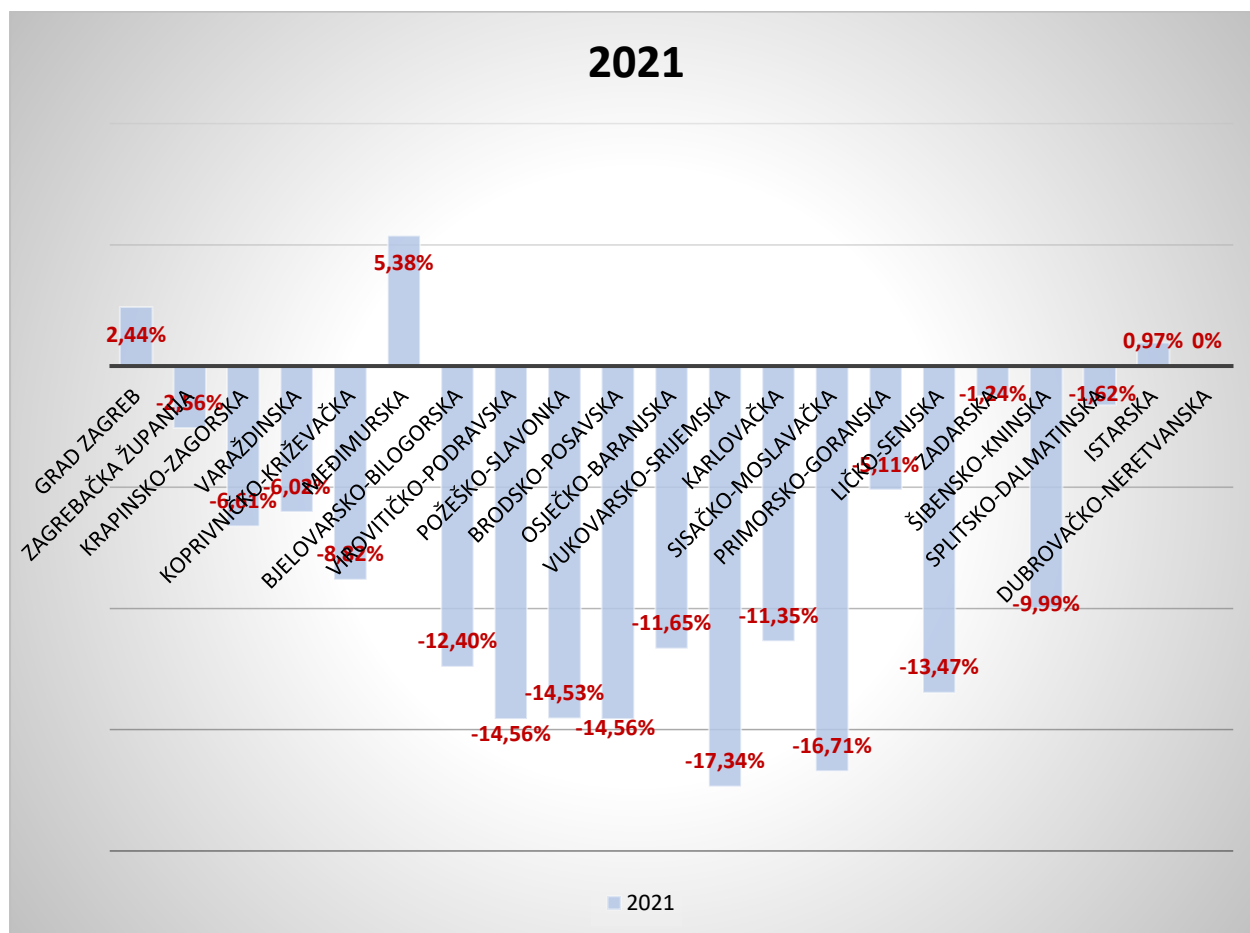
Tablica 3. Usporedba popisa stanovništva 2011. i 2021. po županijama

ŽUPANIJE	2011 (popis)	2021 (popis)	RAZLIKA	%
Republika Hrvatska	4.284.889	3.888.529	-237	-5,54%
Grad Zagreb	790.017	809.268	19.251	2,44%
Zagrebačka županija	317.606	309.463	-8.143	-2,56%
Krapinsko-zagorska	132.892	124.11	-8.782	-6,61%
Varaždinska	175.951	165.357	-10.594	-6,02%
Koprivničko-križevačka	115.584	105.358	-10.199	-8,82%
Međimurska	113.804	108.822	-4.982	-4,38%
Bjelovarsko-bilogorska	119.764	104.908	-14.852	-12,40%
Virovitičko-podravsko	84.836	72.378	-12.9	-14,86%
Požeško-slavonska	78.034	65.134	-23.092	-16,53%
Brodsko-posavska	158.575	135.483	-23.092	-14,56%
Osječko-baranjska	305.032	269.511	-35.521	-11,65%
Vukovarsko-srijemska	179.521	148.389	-31.132	-17,34%
Karlovačka	128.899	114.269	-14.63	-11,35%
Sisačko-moslavačka	172.439	143.618	-28.821	-16,71%
Primorsko-goranska	296.195	281.056	-15.139	-5,11%
Ličko-senjska	50.927	44.068	-6.859	-13,47%
Zadarska	170.017	167.914	-2.103	-1,24%
Šibensko-kninska	109.375	98.453	-10.922	-9,99%
Splitsko-dalmatinska	454.798	447.44	-7.358	-1,62%
Istarska	208.055	210.083	2.028	0,97%
Dubrovačko-neretvanska	122.568	122.571	3	0,00%

Izvor: izrada autora prema podacima popisa stanovništva za 2011. i 2021. Državnog zavoda za statistiku

Iz tablice 3 vidljivo je kako 19 županija Republike Hrvatske u odnosu na 2011. godinu bilježi gubitak stanovništva, što je rezultat velikih migracija u države članice EU-a (zaposlenje, školovanje i sl.), a u samo tri županije evidentiran je porast stanovništva, i to u: Istarskoj za

0,97 % u odnosu na 2011., Gradu Zagrebu za 2,44 %, dok se u Dubrovačko-neretvanskoj bilježi porast za tri stanovnika. Usporedba 2011. i 2021. godine po županijama (izražena u postocima) prikazana je u nastavku rada grafikonom 2.

Grafikon 2. Usporedba 2011. i 2021 godine po županijama (izražena u postocima)

Izvor: izrada autora prema podacima popisa stanovništva za 2011. i 2021. Državnog zavoda za statistiku

Iz grafikona 2 može se zaključiti kako je najviše migracija u 2021. u odnosu na 2011. godinu zabilježeno u Sisačko-moslavačkoj županiji, odnosno prema popisu stanovništva iz 2021. u odnosu na 2011. zabilježeno je -17,34 % manje stanovništva. Nadalje, na drugom mjestu je Primorsko-goranska županija u kojoj ima -16,71 % manje stanovništva u odnosu na 2011. godinu.

3. DEMOGRAFSKI POKAZATELJI SADAŠNJEG STANJA NA HRVATSKIM OTOCIMA

U ovom poglavlju govori se o demografskim pokazateljima sadašnjeg stanja na hrvatskim otocima, a za bolje razumijevanje ponajprije se daju teorijski okvir i opće karakteristike otočja Republike Hrvatske, navode se promjene u sastavu stanovništva na hrvatskim otocima te je riječ o demografskoj obnovi i sadašnjem stanju otočnog stanovništva.

3.1. Općenito o otočju Republike Hrvatske

„Otočje se može istraživati od razine pojedinih otočnih naselja otoka, otočnih podskupina i otočnih regionalnih skupina, zatim prema kriteriju veličine, udaljenosti od kopna itd.“¹³

Kada je riječ o kriterijima jednog naselja, važno je istaknuti kako ima 67 naseljenih otoka, a prema kriteriju živog naselja, što znači da na otoku doista cijele godine živi stanovništvo, broj se spušta na 47. Otočni naseljski skup čine samostalna naselja prema službenoj statistici upotrijebljenoj u popisu 2021.

Za potrebe pisanja diplomskoga rada izostavljeno je osam naselja bez stalnih stanovnika te tri svjetioničarske naseobine: Palagruža, Glavat i Sušac. Dakle, otočni naseljski skup čine 303 naselja. Prosječni je broj stanovnika 412, a najveće naselje ima 6.090 stanovnika.

Hrvatski naseljeni jadranski otoci razvrstani su u četiri otočne skupine:

- a) KVARNERSKI OTOCI: Krk, Cres, Lošinj i Rab te skupina manjih otoka;
- b) SJEVERNODALMATINSKI OTOCI: u ovu skupinu ulazi otok Pag te svi otoci od Silbe do Krapnja;
- c) SREDNJODALMATINSKI OTOCI: od Drvenika Malog do Hvara i Visa;
- d) JUŽNODALMATINSKI OTOCI: od Korčule i Lastova do Koločepa.

¹³ Lajić, I., Nejašmić, I. (1994). Metodološke osobnosti demografskog istraživanja hrvatskog otočja. *Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja*, vol. 3 no. 4-5 (12-13).

Nadalje, Otočni i naseljski skup razvrstan je u podskupine za koje se moglo pretpostaviti da će iskazati različite vrijednosti razmatranih demografskih značajki.

To su:

- a) veliki otoci (veći od 110 km²): Krk, Cres, Brač, Hvar, Pag, Korčula i Dugi otok; srednji otoci (od 51 do 110 km²): Mljet, Vis, Rab, Lošinj, Pašman, Šolta i Ugljan; mali otoci (od 20 do 50 km²): Lastovo, Kornat, Čiovo, Olib, Vir i Molat; vrlo mali otoci (manji od 20 km²): 27 naseljenih otoka i otočića
- b) unutarnji (priobalni) otoci: Krk, Rab, Pag, Vir, Ugljan, Pašman, Vrgada, Murter, Prvić (kod Šibenika), Zlarin, Krapanj, Drvenik Mali, Drvenik Veli, Čiovo, Šolta, Brač, Šipan, Koločep i Lopud; vanjski otoci: svi ostali naseljeni otoci
- c) naselja – središta općina/gradova (46 naselja); ostala naselja (257 naselja).

3.2. Promjene u demografskoj strukturi stanovništva prema dobi od 1953. do 2011.

Sastav stanovništva prema dobi, odnosno demografski starenje stanovništva jedan je od ključnih pokazatelja promjena i značajki za utvrđivanje strukture stanovništva. Drugim riječima, ovaj pokazatelj govori o vitalnosti stanovništva. Promjene koje su se dogodile u demografskom sastavu otočnog stanovništva rezultat su dvaju paralelnih procesa, a to su: smanjenje udjela mladog i povećanje udjela starog stanovništva, a sve zbog migracija i odlazaka mladih zbog potrage za boljim životnim uvjetima.¹⁴

Kada je riječ o demografskom starenju otočnog stanovništva, važno je istaknuti kako je već nakon prvog popisa stanovnika, koji datira iz 1953. godine, evidentno demografsko starenje stanovništva.¹⁵ Usporedbe radi, odnosno kako bi se prikazao proces demografskog starenja otočnog stanovništva, u nastavku rada tablicom 5 donosi se usporedba sastava stanovništva hrvatskih otoka po dobnim skupinama za razdoblje 1953., 1991. i 2011. godine.

¹⁴ Nejašmić, I. (2013). Demografsko starenje na hrvatskim otocima. *Migracijske i etničke teme*, Učiteljski fakultet Zagreb, godina 29, kolovoz 2013., broj 2:141-168.

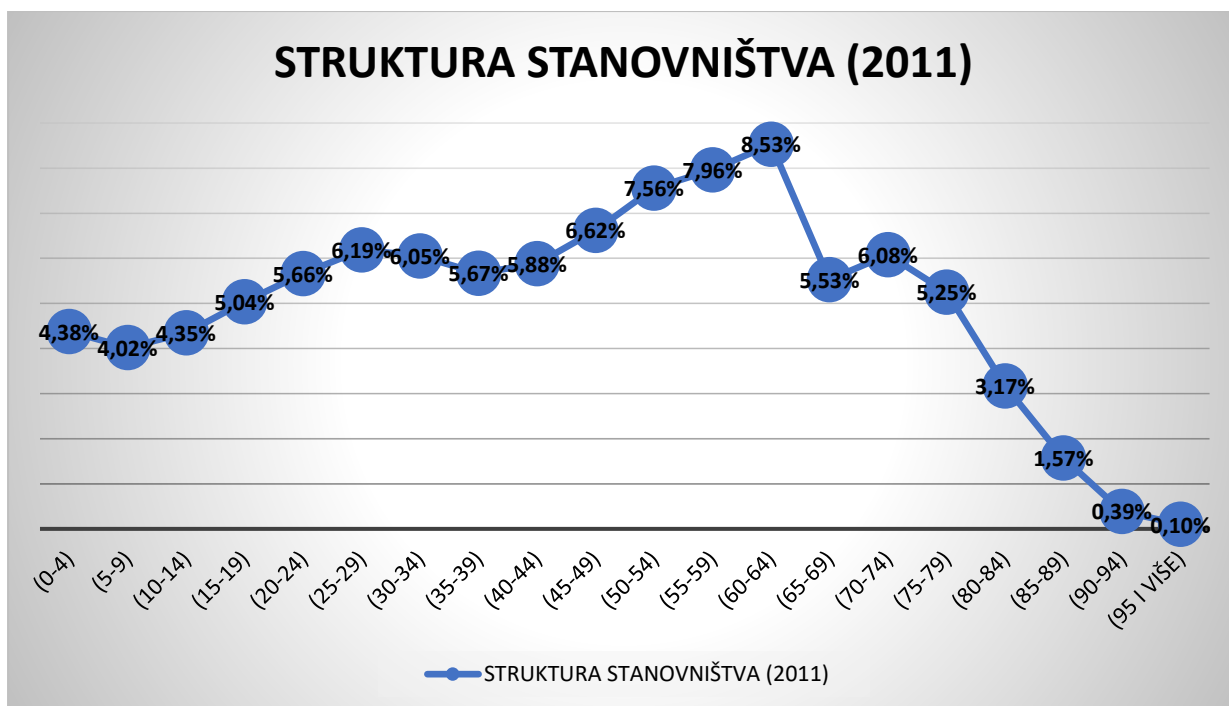
¹⁵ Ibid.

Tablica 4. Usporedba sastava otočnog stanovništva po dobnim skupinama za 1953., 1991. i 2011. izraženo u %

DOBNE SKUPINE	GODINA		
	1953.	1991.	2011.
0-4	9,61 %	5,69 %	4,38 %
5-9	8,15 %	6,46 %	4,02 %
10-14	8,55 %	6,38 %	4,35 %
15-19	8,98 %	6,10 %	5,04 %
20-24	8,29 %	6,16 %	5,66 %
25-29	6,75 %	6,75 %	6,19 %
30-34	6,00 %	7,46 %	6,05 %
35-39	4,28 %	7,41 %	5,67 %
40-44	6,95 %	7,26 %	5,88 %
45-49	6,21 %	4,46 %	6,62 %
50-54	5,51 %	5,88 %	7,56 %
55-59	4,99 %	6,53 %	7,96 %
60-64	4,47 %	5,87 %	8,53 %
65-69	11,26 %	5,51 %	5,53 %
70-74	podaci nisu dostupni	3,33 %	6,08 %
75-79	podaci nisu dostupni	8,48 %	5,25 %
80-84	podaci nisu dostupni	podaci nisu dostupni	3,17 %
85-89	podaci nisu dostupni	podaci nisu dostupni	1,57 %
90-94	podaci nisu dostupni	podaci nisu dostupni	0,39 %
95 i više	podaci nisu dostupni	podaci nisu dostupni	0,10 %

Izvor: izrada autora

Iz tablice 4 može se zaključiti kako je u promatranom razdoblju zabilježen pad mladog stanovništva (do 35. godine života), a stanovništvo u životnoj dobi iznad 54 godine počinje ponovno naseljavati otočna područja. Razlog tomu može se pronaći u prijevremenim odlascima u mirovinu, pa se osobe vraćaju u mjesto rođenja ili zbog brige za starije osobe. Uglavnom u otočnim područjima Republike Hrvatske u promatranom razdoblju prevladava staro stanovništvo, koje se u 2011. u odnosu na 1957. godinu značajno smanjuje (npr. stanovništvo 65-59 godina u 1957. godine iznosilo je 11,26 %, dok se u 2011. godini taj broj smanjio na 5,53 %). Struktura stanovništva u 2011. godini (koja je važna za daljnju analizu stanovništva na otocima) prikazana je u nastavku rada grafikonom 3.

Grafikon 3. Struktura stanovništva na otocima prema popisu iz 2011.

Izvor: izrada autora

Iz grafikona 3 vidljivo je kako je stanovništvo na hrvatskim otocima najvećim brojem (8,53 %) u životnoj dobi između 60 i 64 godine, na drugom su mjestu (9,96 %) stanovnici u životnoj dobi između 55 i 59 godina, dok su na trećem mjestu (7,56 %) stanovnici u životnoj dobi između 50 i 54 godine.

3.3. Demografska obnova i sadašnje stanje otočnog stanovništva

Sukladno točki 4.1.1. Nacionalnog plana razvoja otoka 2021.-2027. koji je donijelo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, navedena je demografska obnova otočnog stanovništva kao temelj razvojne domene otočnih područja. Naime, točkom 4.1.1. navedeno je kako se hrvatsko otočno područje prostire na površini od 3.259,57 km² te, prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine, na ukupno 50 naseljenih

otoka i poluotoku na Pelješcu živi ukupno 132.756 stanovnika, što čini 3,1 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Prema tome, može se reći da svaki 32. stanovnik RH živi na otoku.¹⁶

Gustoća naseljenosti hrvatskih otoka iznosi 40,73 st/km², što je gotovo upola manje u odnosu na gustoću naseljenosti u Republici Hrvatskoj (75,7 st/km²). Najviše stanovnika otoka, njih 39.706, odnosno 30 % od ukupnog broja otočnog stanovništva živi u Primorsko-goranskoj županiji na ukupno 9 otoka, zatim u Splitsko-dalmatinskoj županiji koja broji 36.338 stanovnika (27 %) na 8 naseljenih otoka te Dubrovačko-neretvanskoj županiji s 26.034 stanovnika (20 %) na 8 naseljenih otoka i poluotoku Pelješcu. Zadarska županija, koja u svom sastavu ima čak 17 naseljenih otoka, u ukupnom broju otočnog stanovništva sudjeluje sa svega 16 %, Šibensko-kninska sa 7 naseljenih otoka s 5 %, dok 3 % otočnog stanovništva pripada Ličko-senjskoj županiji (Gradu Novalji).¹⁷

Prema dobnoj strukturi, na otocima živi ukupno 12,86 % mladih osoba do 14 godina (u RH 15,23 %), 65,01 % osoba srednje dobi od 15 do 64 godine (u RH 67,07 %) i 22,13 % osoba starije dobi od 65 godina i više (u RH 17,70 %). U cjelini, stanovništvo hrvatskog otočnog prostora iznadprosječno je staro, a najveći poremećaj dobnog sastava imaju od kopna najudaljeniji otoci.

Promatrajući demografske pokazatelje Državnog zavoda za statistiku koji se odnose na period 2011.-2019. za 51 jedinicu lokalne samouprave na otocima pozitivan prirodni prirast imale su samo dvije jedinice lokalne samouprave (Općina Omišalj na otoku Krku i Općina Bol na otoku Braču). Ostale jedinice lokalne samouprave na otocima u promatranom periodu imaju negativan odnos ukupno rođenih i umrlih, a kod čak 22 jedinice lokalne samouprave ta je razlika veća od 100 u korist broja umrlih. Kada se promatra odnos rođenih i umrlih samo na razini 2019. godine, samo šest jedinica lokalne samouprave na otocima bilježi pozitivnu razliku, i to: Općina Smokvica i Grad Korčula na otoku Korčuli, Općine Bol i Nerežišća na otoku Braču, Općina Omišalj na otoku Krku i Općina Lastovo na otoku Lastovu.¹⁸

Migracijski saldo u razdoblju od 2011. do 2019. godine u većini otočnih jedinica lokalne samouprave je pozitivan, osim Općine Pučišća na otoku Braču. Od jedinica lokalne samouprave s pozitivnim migracijskim saldonom u njih čak 19 razlika je iznad 200 u korist

¹⁶ Nacionalni plan razvoja otoka 2021.-2027. Dostupno: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/Otoci%20i%20priobalje/2021/Nacionalni%20plan%20razvoja%20otoka%202021.-2027._28.12.2021..pdf Pristupljeno 10.08.2022.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

doseljenih osoba, od čega čak polovica otpada na jedinice lokalne samouprave koje se nalaze na premoštenim otocima. Najpovoljniji odnos doseljenih i odseljenih osoba imaju Općina Vir (1.033 osobe), Grad Krk (794 osobe) i Općina Šolta (745 osoba).¹⁹

Promatrajući ukupnu promjenu broja stanovnika na razini 51 jedinice lokalne samouprave na otocima prema Državnom zavodu za statistiku procjenjuje se da se na otocima 2019. godine broj stanovnika povećao za 5.955 u odnosu na popisnu 2011. godinu, što čini rast od 4,72 %. Međutim, povećanje broja stanovnika na otocima mnogi demografi tumače kao umjetno povećavanje broja ukupnog stanovništva otoka, koristeći termin „fiktivno stanovništvo“, zbog brojnih vlasnika kuća za odmor koji su se opredijelili za otok kao mjesto stanovanja, premda na njemu borave samo manji dio godine, čime se bitno iskrivljuju demografski pokazatelji. Pozitivan procijenjeni trend u promatranom periodu bilježi 37 jedinica lokalne samouprave na otocima, a najveća pozitivna odstupanja u relativnom iznosu zabilježena su u Općini Vir (32,8 %), Općini Šolta (31,4 %) i Općini Sutivan na otoku Braču (17,6 %). Među onim jedinicama lokalne samouprave u kojima je u promatranom periodu prisutan pad broja stanovnika najveći je broj onih iz Dubrovačko-neretvanske županije, i to s poluotoka Pelješca te otoka Korčule i Lastova, a zatim iz Splitsko-dalmatinske županije, s otoka Brača i Visa.

¹⁹ Nacionalni plan razvoja otoka 2021.-2027. Dostupno: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/Otoci%20i%20priobalje/2021/Nacionalni%20plan%20razvoja%20otoka%202021.-2027._28.12.2021..pdf Pristupljeno 10.08.2022.

4. STATISTIČKA ANALIZA DEMOGRAFSKOG STANJA NA HRVATSKIM OTOCIMA PREMA POPISU 2021.

U ovom poglavlju naglasak je na statističkoj analizi demografskog stanja na hrvatskim otocima, a u obzir su uzeti demografski pokazatelji koji se odnose na broj stanovnika i životnu dob stanovnika na hrvatskim otocima te se donose rezultati anketnog istraživanja koje je provedeno na otoku Braču.

4.1. Analiza demografskog stanja na hrvatskim otocima prema popisu iz 2021.

U nastavku rada, a prema posljednjem popisu iz 2021. godine²⁰ koji je objavljen na službenoj stranici Državnog zavoda za statistiku, prikazan je broj stanovnika za otočna područja.

Tablica 5. Broj stanovnika na određenim otocima prema popisu 2021.

OTOK	BROJ STANOVNIKA 2021.
CRES	2.738
KRK	20.019
RAB	7.168
UGLJAN	5.776
VIR	3.1
MURTER-KORNATI	1.943
KORNATI	19
MURTER	1.925
HVAR	10.739
VIS	4.338
BRAČ	13.931
ŠOLTA	2.049
KORČULA	14.612
LASTOVO	791
MLJET	1.082

Izvor: izrada autora prema popisu stanovnika 2021.

²⁰ Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovnika. Dostupno: <https://popis2021.hr/> Pristupljeno: 10.08.2022.

Nadalje, sukladno popisu stanovništva iz 2021. godine, utvrđeno je kako se najviše stanovnika nalazi na otoku Korčuli, odnosno 5.469, a najmanje na otoku Lastovo, odnosno 750. U nastavku rada tablicom 6 prikazuje se dobna struktura stanovništva hrvatskih otoka za 2021. godinu.

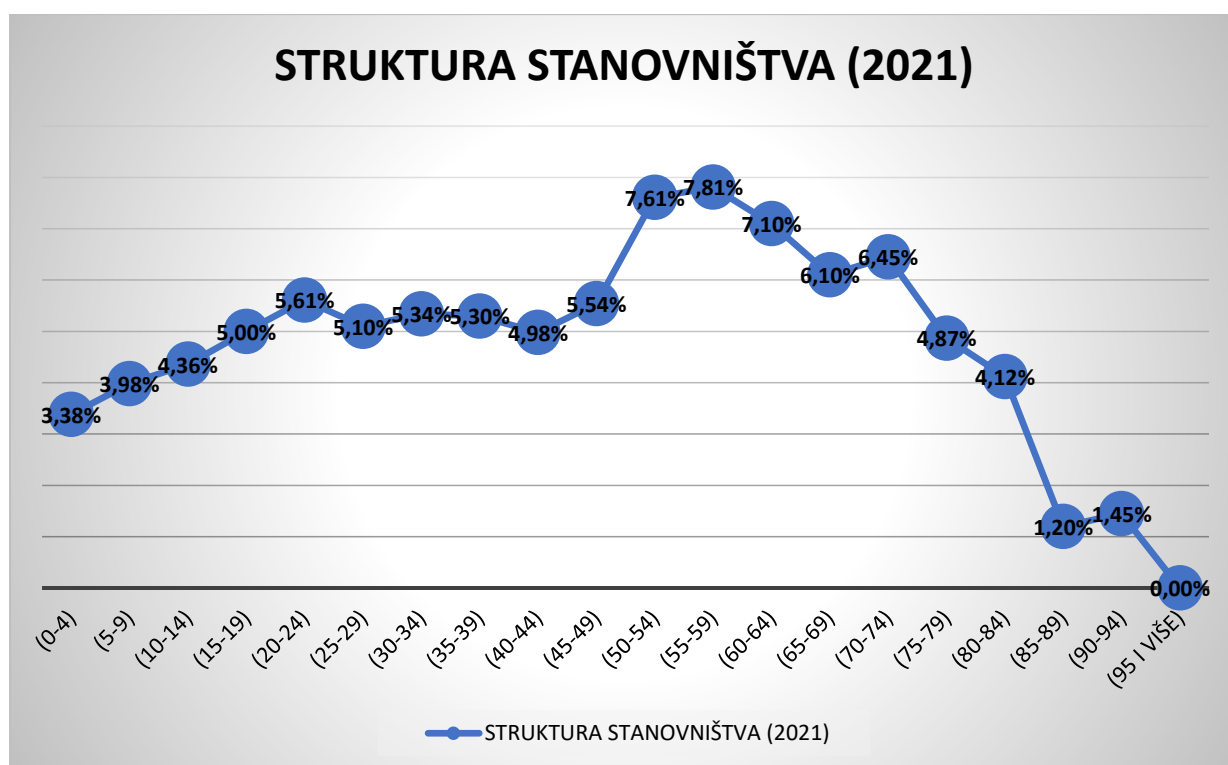
Tablica 6. Usporedba dobne strukture stanovništva na otocima prema popisu 2011. i 2021.

DOBNE SKUPINE	GODINA	
	2011.	2021.
0-4	4,38 %	3,38 %
5-9	4,02 %	3,98 %
10-14	4,35 %	4,36 %
15-19	5,04 %	5,00 %
20-24	5,66 %	5,61 %
25-29	6,19 %	5,10 %
30-34	6,05 %	5,34 %
35-39	5,67 %	5,30 %
40-44	5,88 %	4,98 %
45-49	6,62 %	5,54 %
50-54	7,56 %	7,61 %
55-59	7,96 %	7,81 %
60-64	8,53 %	7,10 %
65-69	5,53 %	6,10 %
70-74	6,08 %	6,45 %
75-79	5,25 %	4,87 %
80-84	3,17 %	4,12 %
85-89	1,57 %	1,20 %
90-94	0,39 %	1,45 %
95 i više	0,10 %	0,00 %

Izbor: izrada autora prema popisu stanovnika 2011. i 2021.

Usporedbom 2021. u odnosu na 2011. godinu utvrđeno je kako se broj stanovništva na otocima smanjio. Iz tablice 7 vidi se da se najviše smanjio broj stanovnika između 25 i 49 godina. To su radno sposobne godine. Smanjenje broja stanovnika u tim godinama može se pripisati već spomenutoj urbanizaciji, što znači da se radno sposobno stanovništvo iseljava s otoka u

gradove u potrazi za poslom i boljim životnim standardom. Iseljavanje radnog stanovništva počinje još u obrazovnim godinama. Sama činjenica da većina otoka nema obrazovni sustav u obliku fakulteta ili viših škola tjera mlado stanovništvo s otoka u gradove da se mogu obrazovati. Nakon završenog fakulteta poslovi se lakše nalaze u urbanim sredinama. Suprotno tome, prema usporedbi stanovništva 2021. i 2011. godine, bilježi se rast stanovnika na otocima od 65 do 94 godine. Iz tog podatka vidljivo je da se stanovništvo koje je za radnog vijeka radilo u urbanim sredinama u vrijeme mirovine vraća na otoke. Zaključuje se da ljudi vole život na otocima i u svom rodnom mjestu, ali u potrazi za poslom i životnim standardom „prisiljeni“ su odseliti se. Struktura otočnog stanovništva prema dobnim skupinama u 2021. godini izražena u postocima prikazana je grafikonom 4.

Grafikon 4. Struktura stanovništva u 2021. na hrvatskim otocima izraženo u %

Izvor: izrada autora prema popisu stanovnika iz 2021.

Na temelju grafikona 4 zaključuje se kako je u 2021. na hrvatskim otocima najviše stanovništva u životnoj dobi između 55 i 59 godina, odnosno 7,81 %, dok je na drugom mjestu skupina stanovništva u životnoj dobi između 50 i 54 godine. Isto tako, vidljivo je smanjenje broja mladog stanovništva.

4.2. Usporedba demografskog stanja na odabranim hrvatskim otocima u 2011. i 2021.

U ovom potpoglavlju izabrano je pet hrvatskih otoka, a to su:

1. Hvar
2. Ugljan i Pašman
3. Šolta
4. Brač.

Izvršena je usporedba demografskog stanja u 2011. u odnosu na 2021., a u obzir su uzete sljedeće varijable: broj stanovnika, kućanstva i stambene jedinice.

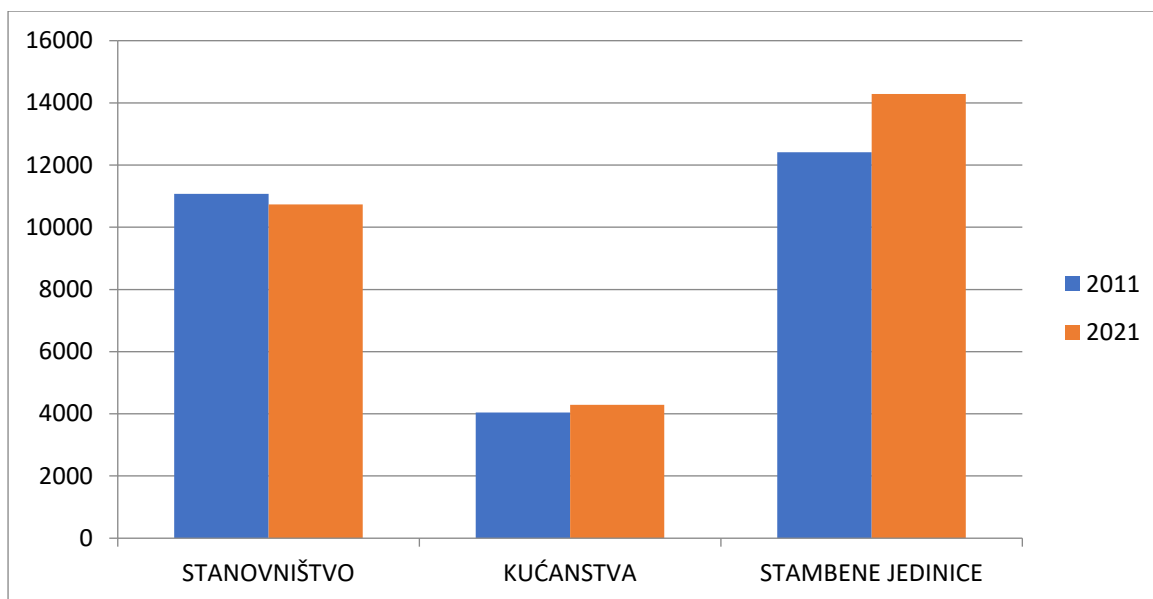
4.2.1. Usporedba demografskog stanja na otoku Hvaru prema popisu iz 2011. i 2021.

Slika 1. Otok Hvar

Izvor: <https://www.google.com/search?q=otok+hvar&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiah9KxxvT7AhWMCOWKHfckA9UQAUoAXoECAEQAw#imgrc=b3j94mhVmyhg5M> Pristupljeno: 12.12.2022.

Hvar je najduži otok u Hrvatskoj s duljinom od 68,2 kilometra. Sama duljina otoka ne znači da je svojom površinom najveći. Spada u pet najvećih hrvatskih otoka, a na tom popisu zauzima četvrto mjesto. Otok se dijeli na četiri dijela, a to su: grad Hvar, grad Stari Grad, općina Sućuraj i općina Jelsa. Sljedećim grafikonom prikazana je usporedba stanovništva, kućanstva i stambenih jedinica na otoku Hvaru prema popisu 2011. i 2021. godine.

Grafikon 5. Usporedba stanovništva, kućanstva i stambenih jedinica na otoku Hvaru prema popisu 2011. i 2021.

Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Prema grafikonu 5 može se zaključiti da otok Hvar bilježi lagano opadanje broja stanovnika, dok s druge strane ima blagi udio podizanja broja kućanstava te velik udio podizanja broja stambenih jedinica. Kada se gleda logika demografije, može se zaključiti da se podizanjem broja stanovništva podiže i broj kućanstava, kao i stambenih jedinica, ali u ovom slučaju u potpunosti je suprotno. Ipak, takav rezultat ne predstavlja iznenađenje. Priroda ljudi, kao i svijeta općenito, danas se promijenila u odnosu na popis 2011. godine, a pogotovo na popis 2001. godine. Dok je u prošlom promatranom razdoblju svako kućanstvo imalo 2,1 djece, danas ih je spalo na svega 1,47 po kućanstvu. U prošlosti se uvijek govorilo da su bake i djedovi imali više djece, što je i istina. Postoji više razloga zbog kojih je to tako. Osim što su tada djeca, pogotovo na selima i otocima, bila radna snaga u poljima ili drugim poslovima te je u interesu svakog roditelja bilo imati što više djece i potomaka, danas je život također uvelike poskupio. Inflacija je dovela do niza postupaka koji su rezultirali i smanjenjem stanovništva, kako na kopnu tako i na otocima. Prije svega, ljudi više nisu imali dovoljno sredstava za prehranjivanje velikog broja djece. Kasnije, ljudi u gradovima nisu imali novca da bi si priuštili dovoljno velik stan za više potomaka. Sve to dovelo je do toga da danas Hrvatska ima 2,8 članova po kućanstvu. Iako je to poražavajući podatak, za pohvalu je da je Hrvatska i dalje po tome na samom vrhu u Europi.

Gledajući sam otok Hvar, razlog nesimetričnog rasta, odnosno pada broja stanovnika i kućanstava pronalazi se u činjenici da se dio obitelji s djecom seli iz otoka u grad u potrazi za

poslom i boljim životnim standardom za djecu i za njih osobno. Također, veći broj kućanstava prikazuje veći broj samaca većinom starijih ljudi. Potpuno dijametralno suprotno od svega navedenog zvuči podatak da je broj stambenih jedinica s prošlog popisa narastao za gotovo 2000 stambenih prostora. Znajući da se radi o Hvaru, taj podatak ne treba čuditi. Znajući da je Hvar jedna od najtraženijih turističkih destinacija u Hrvatskoj, može se pretpostaviti zbog čega je toliko porastao broj stambenih jedinica. Hvar je na glasu kao otok s najviše sunčanih sati u Hrvatskoj. Iako se neki drugi otočani ne bi složili s tom konstatacijom, godišnji izračuni ne lažu. Osim sunca, turiste na Hvar privlače razne stare znamenitosti, priroda te plaže koje leže na čistom moru. Prema Turističkoj zajednici Grada Hvara, otok je ove godine posjetilo sto tisuća ljudi više nego prošle godine, što bilježi porast od 110 posto.²¹ Na turizmu se temelji velik udio zarade otočana, pogotovo stalnih stanovnika, te zbog svega toga ne čudi što je broj stambenih jedinica toliko porastao. U vrijeme velike potražnje za smještajem otočani pokušavaju iz najmanjeg prostora napraviti pristojnu jedinicu za boravak koja se mora prijaviti.

Turizam kao takav pridonosi razvoju gospodarstva Hvara kao otoka, ali na njemu se ne može temeljiti razvoj, odnosno popravak demografske slike otoka. Strategija i plan Hvara za razdoblje od 2021. do 2025. godine kao jednu od glavnih točaka navodi razvoj demografske slike.

Strategija i plan obuhvaćaju tri glavne mjere za razvoj²²:

1. Poticanje poduzetništva i gospodarstva kroz ulaganje u poslovnu infrastrukturu i aktivnosti poticanja poduzetništva.
2. Promicanje demografskih mjera kroz poticaje za mlade i obitelji.
3. Poticanje ulaganja u predškolsku i obrazovnu infrastrukturu i programe kroz financiranje istih.

Navedene su mjere one koje bi trebale donijeti popravljavanje demografske slike na otoku Hvaru. Ulaganje u gospodarstvo ne predstavlja samo ulaganje u turizam. Otok osim turizma ima i dvije bitne djelatnosti koje dovode do zaposlenja građana, a to su ribarstvo i poljoprivreda. Otok je bogat tvrtkama koje love za izvoz ili samu prodaju ribe. To su najčešće kočari ili plivarice. Prije svega, ribarstvu su okrenuti Stari Grad i općina Sućurje. Znajući da je za svaki brod potrebna posada od minimalno petero ljudi, očekuje se da ta djelatnost spada u jedne od

²¹Turistička agencija Grada Hvara. Dostupno: <https://visithvar.hr/wp-content/uploads/2020/01/Izvje%C5%A1%C4%87e-rada-Turisti%C4%8Dke-zajednice-grad-a-Hvara-2019.pdf>
Pristupljeno: 10.12.2022

²² Grad Hvar, provedbeni program. Dostupno: http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Grad_Hvar_Prov_program_2022_2025_FINAL.pdf Pristupljeno: 11.12.2022

onih gdje treba ulagati kako bi se gospodarstvo popravilo. Isto tako, poljoprivreda se najviše temelji na maslinarstvu i vinogradarstvu, lavandi i smokvama. Hvar je poznat po bogatom maslinovom ulju te kvalitetnim vinima. Otok je oduvijek bio poznat po proizvodnji hrane za vlastite potrebe, a višak izvoze, kao što je ulje. Na tom segmentu djelatnosti leže mjere reforme koja bi ulaganjem povećala proizvodnju namijenjenu izvozu na različita tržišta unutar i izvan granica Hrvatske. Na otoku se nalazi 157 poljoprivrednih gospodarstava, od čega većinu čine OPG-ovi, čak 150, a zatim i tri obrta i četiri trgovačka društva. Ulaganje i unaprjeđenje takvih djelatnosti pridonosi većem udjelu zaposlenosti, većoj prepoznatljivosti na tržištu, a samim time i vraćanju otočana svojim korijenima u borbi za „svoje“.

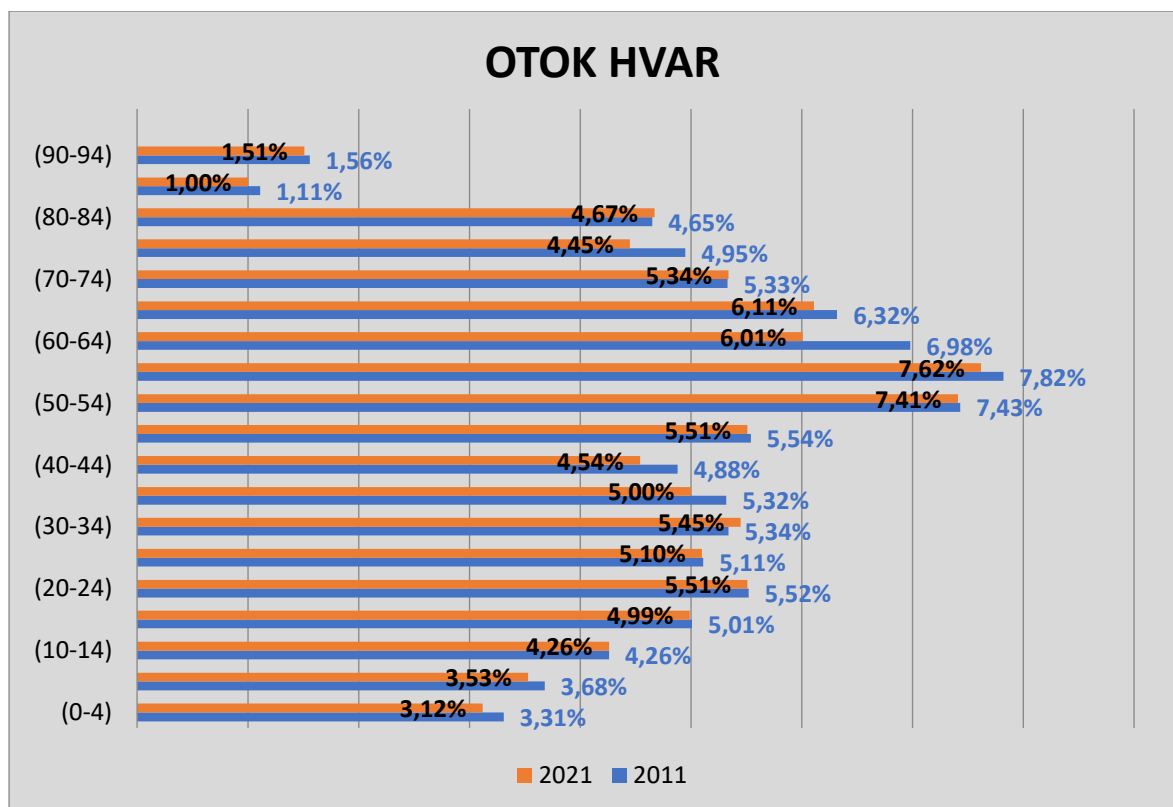
Općenito, grad Hvar, koji prate i ostale općine, od 2016. godine bilježi redoviti pad nezaposlenih. Trend je prekinut 2020. godine kada je došlo do pandemije pa je mnogo ljudi izgubilo posao. U tablici 7 vidljiv je broj nezaposlenih od 2016. do 2021. godine.

Tablica 7. Broj nezaposlenih od 2016. do 2021. godine

GODINA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
MUŠKARCI	84	79	71	59	78	117
ŽENE	96	83	65	60	80	136
UKUPNO	179	161	136	119	158	253

Izbor: izrada autora prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

U nastavku rada grafikonom 6 izvršena je usporedba strukture stanovništva na otoku Hvaru po dobnim skupinama. Iz grafikona 6 vidljivo je kako je stanovništvo na otoku Hvaru u 2021. u odnosu na 2011. godinu u blagom padu, ali dobna struktura ostala je ista, odnosno najmnogobrojnije je stanovništvo u životnoj dobi između 55 i 59 godina, a na drugom je mjestu stanovništvo u životnoj dobi između 50 i 54 godine. To je još jedan podatak koji Hvar čini jednim od rijetkih otoka koji su uspjeli zadržati dobnu granicu na razini iz prošlog popisa. Dok se kod većine drugih otoka broj ljudi starije dobne skupine povećava, a broj ljudi mlađe dobne skupine rapidno smanjuje, kod Hvara to nije slučaj. Dobra politika i vođenje otoka dovelo je do zadržavanja mlađe generacije na otoku.

Grafikon 6. Usporedna analiza demografske strukture stanovništva prema dobi na otoku Hvaru u 2011. i 2021.

Izvor: izrada autora

4.2.2. Usporedba demografskog stanja na otocima Ugljan i Pašman prema popisu iz 2011. i 2021.

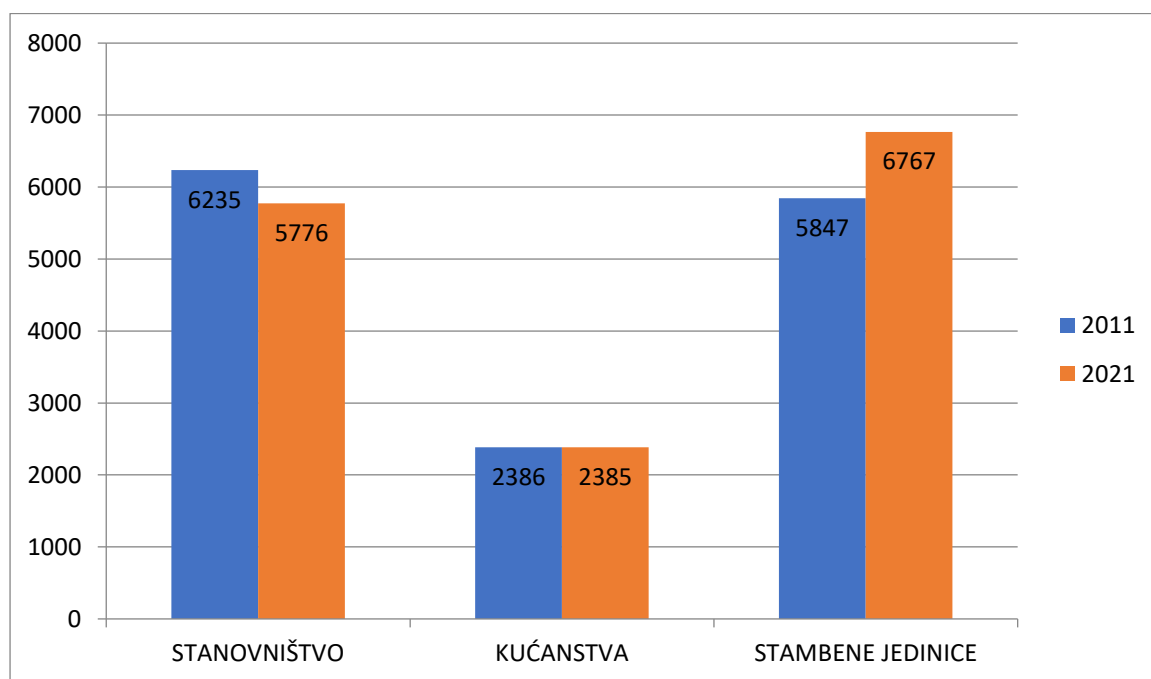
Slika 2. Otoci Ugljan i Pašman

Izvor:

<https://www.google.com/search?q=ugljan+i+pa%C5%A1man+maps&tbm=isch&ved=2ahUKEwioxLTzPT7AhU6mf0HHVL9BQQO2cCegOIABAA&oq=ugljan+i+pa%C5%A1man+maps> Pristupljeno: 12.12.2022.

Druga dva otoka čija se demografija analizira u radu su otok Ugljan i Pašman. Ta se dva otoka analiziraju zajedno zbog toga što su povezani mostom te se na kraju radi usporedba demografije između dvaju otoka.

Ugljan je smješten u zadarskom kanalu, odnosno u zadarskom arhipelagu otoka. Za otok Ugljan može se reći da je od svih otoka, osim onih povezanih mostom, najpristupačniji u cijeloj Hrvatskoj. Osim što je udaljen samo šest nautičkih milja od Zadra, povezan je i s čak 28 trajektnih i 18 brzobrodskih linija. Brod, odnosno trajekt vozi samo 20 minuta, a kada se pogleda broj linija, zaključuje se da svakih sat vremena ide jedna linija u jednom odnosno drugom pravcu. Ugljan ima površinu od 50,21 km², što ga ubraja među veće hrvatske otoke. Otok se dijeli u tri općine, a to su: općina Kukljica, općina Kali i općina Preko, koja unutar sebe brine o pet mjesta: Preko, Poljana, Sutomišćica, Lukoran i Ugljan s devet zaselaka. Ugljan spada u jedan od najnaseljenijih hrvatskih otoka. Specifičnost otoka Ugljana jest da ne bilježi veliki pad stanovnika gledajući prijašnji popis iz 2011. i novi popis iz 2021. godine. U sljedećem grafikonu vidi se usporedba stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica iz prošlog i sadašnjeg popisa.

Grafikon 7. Usporedba stanovništva i kućanstava stambenih jedinica na otoku Ugljanu prema popisu 2011. i 2021.

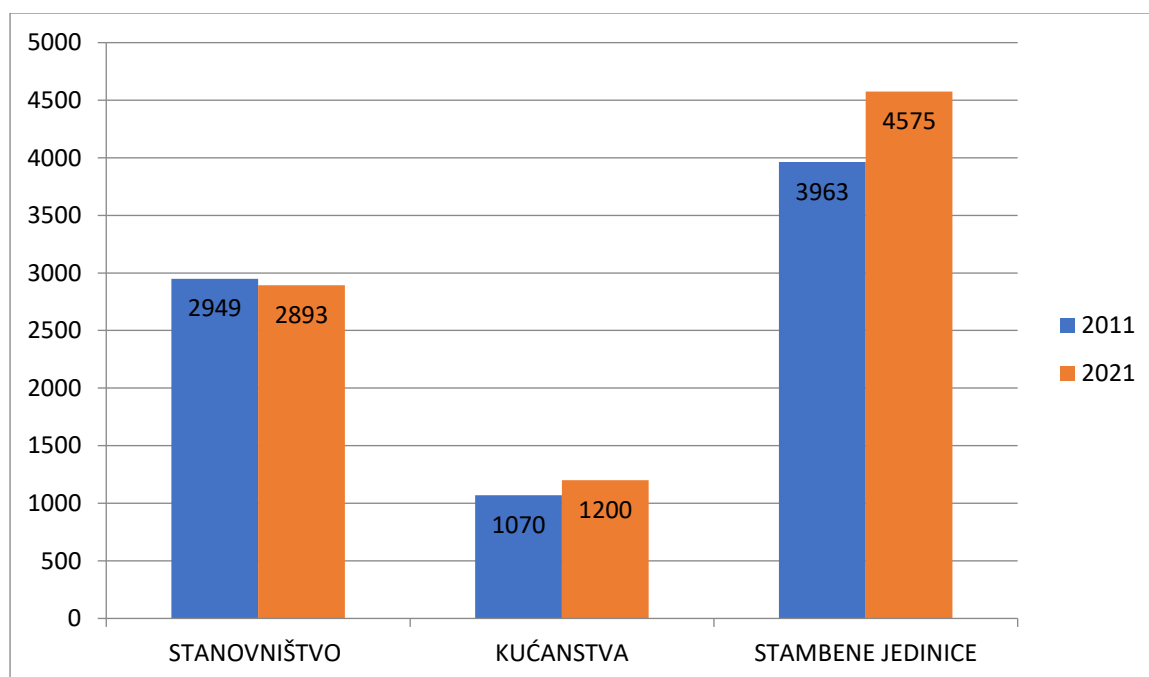
Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Gledajući grafikon 7, evidentno je da se broj stanovnika smanjio. Popis 2011. bilježi 6235 stanovnika, dok popis iz 2021. bilježi 5776 stanovnika. To je pad od ukupno 7,9 %. S obzirom na trendove pada broja stanovništva na drugim otocima, Ugljan bilježi još uvijek prihvatljiv postotak. Zanimljivo je da je broj kućanstava ostao gotovo isti; razlika je samo u jednom kućanstvu, dok se broj stambenih jedinica povećao za 920 prostora, odnosno 13,6 %. Pogledom na kretanje stambenih jedinica iz prijašnjeg i sadašnjeg popisa uočava se isti slučaj kao kod promatranog Hvara. Razlog tomu također je isti: turizam na otoku svake godine jača te je potražnja za smještajem sve veća. Nedostatak hotela i drugih većih smještajnih jedinica daje privatnim iznajmljivačima određenu prednost prilikom iznajmljivanja. Kada se govori o turizmu na otoku Ugljanu, tada daleko prednjače dvije općine odnosno tri mjesta, a to su općina Kukljica, općina Preko i Ugljan. Razvijenost tih mjesta ovisi isključivo o turizmu, atraktivnim plažama, prirodi i privatnosti koji privlače goste iz cijeloga svijeta. Osim turizma, razlog ostanka ljudi na otoku leži u blizini kopna. Otočanima s velikim brojem brodskih i trajektnih linija nije problem putovati u Zadar na posao. Istraživanje koje je proveo Samsung Mobile Europe dokazalo je da čovjek u Europi u prosjeku troši 45 minuta na putovanje na posao. Ako se uzme u obzir da brod ili trajekt iz Preka do Zadra putuje 20 minuta i ako se uzme da je dodatnih 10 minuta potrebno da se dođe do trajekta odnosno do poslovne jedinice, tada je ukupno vrijeme potrebno da otočanin dođe s otoka do Zadra na posao 40 minuta. Može se zaključiti da je otočanima potrebno manje vremena da dođu do posla nego prosječnom Europljaninu.

Dok su Kukljica i Preko imali smanjenje broja stanovnika od 11,2 % odnosno 8,1 %, općina Kali imala je smanjenje od samo 3,9 %. Općina Kali „iskače“ iz okvira, odnosno standarda isključivo turističkih naselja koje su postavile prethodne dvije općine. Kali ima jedno od najrazvijenijih gospodarstava ili industrije od svih otočnih naselja. Kali se voli prije svega pohvaliti da ima najveću ribarsku flotu na Jadranu. Flota s više od 60 ribarskih brodova zapošljava više od 500 ljudi. Osim ribarstva, u Kalima je sjedište Cromarisa, vodeće tvrtke u Hrvatskoj za uzgoj bijele ribe. Cromaris proizvodi čak 60 % bijele ribe koja se pojavljuje na hrvatskom tržištu. Također, u Kalima su tvrtke za preradu i izvoz plave ribe poput Omega 3 d.o.o. i Mišlova d.o.o. Omega 3 zapošljava čak 90 radnika i radnica u svojoj tvornici. Osim već spomenutih velikih tvrtki, tu su i Kali tuna d.o.o. (ulov plave ribe i uzgoj tune), Poljoprivredna zadruga Maslina Kali i, na kraju, Nauta Lamjana, gdje se vrši dizanje i popravak brodova. Na temelju tog podatka jasno se zaključuje zašto Kali ima samo 4 % manji broj stanovnika u

odnosu na prošli popis. Osim što svojim mještanima nudi stalno zaposlenje, također ima mjesta i za ostale otočane Ugljana i Pašmana, kao i ponekih Zadrana koji putuju na otok na posao.

Pašman se također nalazi u zadarskom arhipelagu otoka, a sa svoje sjeverne strane povezan je s otokom Ugljanom, točnije općinom Kukljica. Otok od kopna, Biograda na moru, dijeli Pašmanski kanal unutar kojega se nalaze deseci manjih, nenaseljenih otočića. Zbog jakih struja u moru, pašmanski kanal ima titulu najčišćeg mora na Jadranu. Otok je površinom od 60 km² veći od Ugljana iako je zapravo samo dužinom nešto manji. Otok Pašman podijeljen je u dvije općine, a to su: općina Pašman (Ždrelac, Banj, Dobropoljana, Pašman, Mrljane, Neviđane, Barotul, Ugrinić i Kraj) i općina Tkon, koja upravlja istoimenim mjestom. Otok je povezan trajektnom linijom koja kreće iz Biograda na moru do Tkona. Dnevno putuje 18 linija u jednom ili drugom pravcu, što sam otok čini jednim od najpovezanijih u Hrvatskoj. Također, otok je povezan s više redovnih autobusnih linija od Tkona do Preka, pa samim time stanovnici imaju mogućnost lakog dolaska do Zadra. Sljedećim grafikonom želi se prikazati način na koji se mijenjao broj stanovnika, kućanstava i stambenih jedinica prema podacima iz popisa 2011. i 2021. godine.

Grafikon 8. Usporedba stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na Pašmanu prema popisu 2011. i 2021.

Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Iz grafikona 8 može se iščitati da se broj stanovništva na otoku blago smanjio, dok je, s druge strane, broj kućanstava i stambenih jedinica blago narastao. Situacija je ista kao kod većine

otoka. Kod otoka se broji mali pad stanovništva za koji je također zaslužena dobra povezanost s kopnom i politika općine koja u svrhu popravka demografskih trendova daje obiteljima velike poticaje za novog člana obitelji. Isto tako, posljednjih godina događa se da otok bilježi veći broj kućanstava i „novih“ obitelji na otoku. Razlog tomu jest velik porast cijena nekretnina. Naime, poneki ljudi iz Biograda na moru zaključili su da za cijenu jedne garsonijere u Biogradu mogu kupiti čak i kuću na otoku koji je trajektnom linijom udaljen samo 10 do 15 minuta, ovisno o vremenskim uvjetima i brzini određenog trajekta. Na taj način doseljavaju se nove obitelji na otok, čime se popravljaju demografska slika.

Gospodarstvo otoka Pašmana čine turizam, ribarstvo i poljoprivreda. Ribarstvo, kao i na većini otoka, primarna je djelatnost kojom se ljudi bave, a na ovom otoku osim ribarstva tu je i poljoprivreda, koja ima veliku ulogu. Tek na trećem mjestu nalazi se turizam. Iz grafa je vidljivo da broj stambenih jedinica nije porastao kao kod drugih otoka. Razlog tomu jest što se na otoku turizam tek prepoznaje. Otok je poznat po svojim netaknutim plažama i borovoj šumi. Sela su mala i tiha, što turistima daje određenu vrstu privatnosti te oslobađanje od stresa uzrokovana životom u ubrzanim gradovima ili stresnim poslovima. Slika stambenih jedinica zasigurno će se uvelike promijeniti sljedećim popisom jer je Pašman, a pogotovo općina Tkon, jedno veliko gradilište gdje luksuzne vile i manje stambene jedinice „niču“ iz dana u dan.

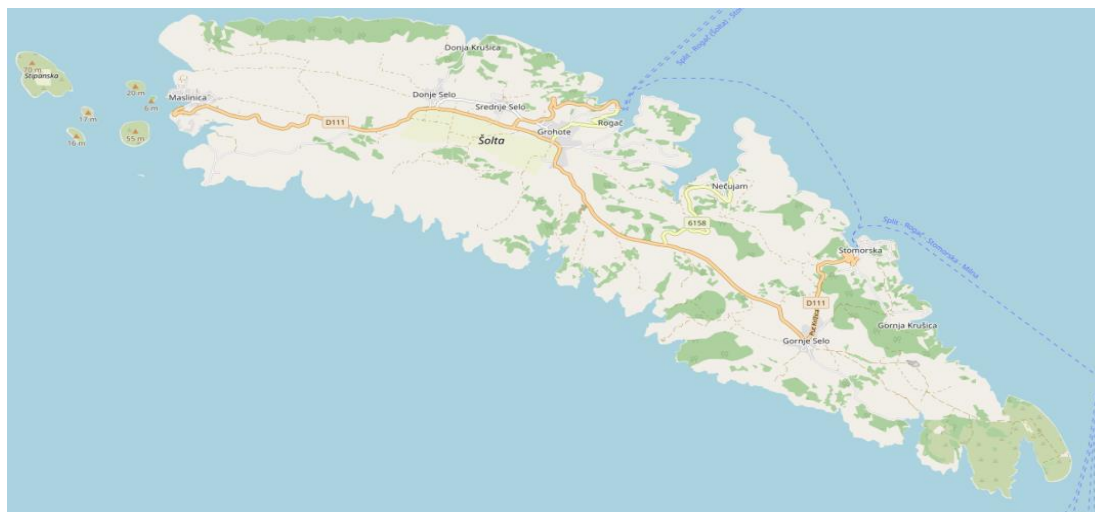
4.2.2.1. Demografske razlike između Ugljana i Pašmana prema popisu 2011. i 2021. godine

Ugljan i Pašman dijeli kanal Mali Ždrelac koji je prije bio plitak dovoljno da ga se moglo prešetati. Godine 1979. kanal je prokopan na dubinu od 4 metra i iznad njega napravljen je most. Na taj se način postigla bolja povezanost kopna s vanjskim otocima (Iz, Dugi otok, Kornati i dr.) zbog toga što trajekti ili brodovi nisu više trebali prolaziti južnom stranom Pašmana ili sjevernom stranom Ugljana da bi došli do istih otoka, već su mogli prolaziti između. Time su, ovisno o brzini, skratili put za prosječno dva sata. Osim što se omogućila bolja morska povezanost, isto tako postigla se i cestovna povezanost dvaju otoka. Na taj se način ostvarila bolja mogućnost suradnje dvaju otoka u razvitku određenog gospodarstva, a isto tako otočanima Pašmana omogućio se lakši dolazak do veće urbane jedinice u obliku grada Zadra. Zbog dolaska većih brodova, trajekta, jedrilica i drugih morskih plovila došlo je do potrebe obnavljanja mosta. Godine 2010. most je obnovljen s 20 metara na širinu od 56 metara i produbljen s 4 na 5 metara. Na taj način omogućio se prolaz većim i težim brodovima, kao i dvosmjerna plovidba unutar kanala.

U sljedećem odlomku uspoređuje se kretanje demografije Ugljana i Pašmana prema već spomenutim popisima. Prva usporedba odnosi se na usporedbu stanovništva. Na Ugljanu je stanovništvo palo za 7,9 %, odnosno 459 ljudi, te sad bilježi ukupan broj od 5776 stanovnika. S druge strane, na Pašmanu se broj smanjio za samo 1,9 %, odnosno 56 ljudi, te sada bilježi ukupan broj od 2893 stanovnika. Broj smanjenja kreće se drastično u korist Pašmana. Oni su svojom politikom poticaja za novog člana uspjeli pridobiti veći natalitet. Druga točka gledišta su kućanstva. Broj kućanstava na Ugljanu ostao je identičan odnosno smanjio se za samo jedno kućanstvo te sad broji ukupno 2385 kućanstava, dok Pašman bilježi porast broja kućanstava od 5,2 %. Treća točka promatranja su stambene jedinice. Ugljan bilježi rast od 13,6 %. Najviše stambenih jedinica broji se u općini Preko. S druge strane, Pašman ima rast od 13,4 %. Dok Ugljan već godinama prepoznaje svoje prilike za turizam i godinama postepeno raste, Pašman je svoje prirodne ljepote i turizam kao mogućnost tek prepoznao. Zato se tijekom godina koje slijede, a pogotovo do sljedećeg popisa, očekuje da će broj stambenih jedinica rapidno porasti.

Kada se pogleda sveukupni dojam, može se zaključiti da Pašman vodi bolju politiku popravka demografije. Osim što bilježi veći broj kućanstava i stanovništva, također napreduje u stambenim jedinicama. Također, velike zasluge za njegov napredak može preuzeti most, koji se obnovio 2010. godine. On je također omogućio lakši pristup otoku. Zabrinjavajuća je činjenica da se smatra da oba otoka imaju staro stanovništvo te da „izumiru“. Taj je podatak preuzet iz Državnog zavoda za statistiku prema popisu iz 2021. Treba obratiti pozornost na to da se za izračun toga podatka uzeo vremenski period od deset godina zbog toga što određene općine na otocima taj podatak žele opovrgnuti preko svojih komunikacijskih kanala dokazujući da su na otocima potrebni dodatni vrtići i jaslice kako bi mogli primiti svu djecu. Prema njihovim podacima, posljednje dvije godine dogodio se „baby boom“ na otocima te su hitno potrebne mjere kako bi se omogućila izgradnja odnosno proširivanje predškolskih ustanova.

4.2.3. Usporedba demografskog stanja na otoku Šolti prema popisu iz 2011. i 2021. godine

Slika 3. Otok Šolta

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/%C5%A0olta#/media/Datoteka:%C5%A0olta_OpenStreetMap_120828.png
Pristupljeno: 10.01.2023.

Sljedeći na popisu promatranih otoka jest otok Šolta. Šolta spada među najmanje naseljene otoke u Hrvatskoj. Njezina je površina 58,98 km², a nalazi se u srednjoj Dalmaciji. Splitski kanal nalazi se između Šolte i kopna, a najbliži mu je otok Brač. Preko splitskog kanala do otoka vozi osam trajektnih i katamaranskih linija dnevno. Sam otok vodi jedna općina, i to Općina Šolta, koja upravlja s osam različitih naselja redom: Nečujam, Stomorska, Donje Selo, Maslenica, Gornje Selo, Rogač, Srednje Selo i Grohote. Pitanje koje se nameće jest zašto se analizira manji otok kraj toliko većih i naseljenijih. Odgovor na to pitanje jest zato što je upravo Općina Šolta odnosno Šolta kao otok općina s najvećim porastom broja stanovnika usporedbom popisa 2011. i 2021. godine.²³ Njezino stanovništvo poraslo je za čak 18,29 %. U sljedećoj tablici prikazano je kretanje stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica u promatranim razdobljima popisa stanovništva.

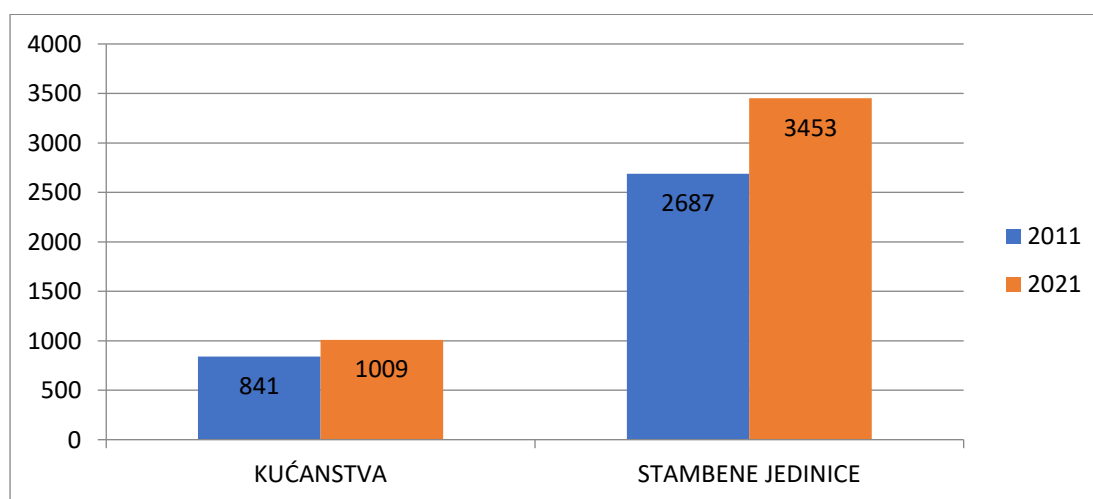
²³ Općina Šolta, popis stanovnika. Dostupno na: <https://www.solta.hr/popis-stanovnistva-2021-solta-opcina-sa-najvecim-porastom-broja-stanovnika.artdAp9.php> Pristupljeno: 10.01.2023.

Tablica 8. Usporedba stanovništva na otoku Šolti prema popisu 2011. i 2021.

OPĆINA ŠOLTA	POPIS 2011. GODINE	POPIS 2021. GODINE	RAZLIKA U POSTOCIMA
	STANOVNIŠTVO	STANOVNIŠTVO	
Nečujam	171	295	72,25 %
Stomorska	245	328	33,87 %
Donje Selo	159	196	23,27 %
Srednje Selo	104	102	-6,98 %
Gornje Selo	238	268	12,6 %
Maslenica	208	243	16,82 %
Rograč	126	135	7,14 %
Grohote	449	444	-0,98 %
Ukupno	1.700	2.011	18,29 %

Izvor: izrada autora prema promatranim popisima stanovništva

U tablici 8 vide se podaci dostupni na stranici Državnog zavoda za statistiku. Tablica je napravljena na način da se za svako naselje na otoku vidi broj stanovnika s popisa 2011., kao i sadašnje stanje. U tablici se vidi da su sva naselja napredovala, osim Grohote i Srednjeg Sela, čiji je broj stanovnika u padu od 0,98 %. Ostalih šest naselja rasla su za čak 27,7 %. Otočani kažu da nisu iznenađeni brojem stanovnika jer je porast očigledan, a najbolji pokazatelj toga jest prepunjenost vrtića. Da je više stalno naseljenih stanovnika na otoku, prikazuje i sljedeći graf, iz kojega je vidljivo da je i broj stambenih jedinica kao i kućanstava također porastao.

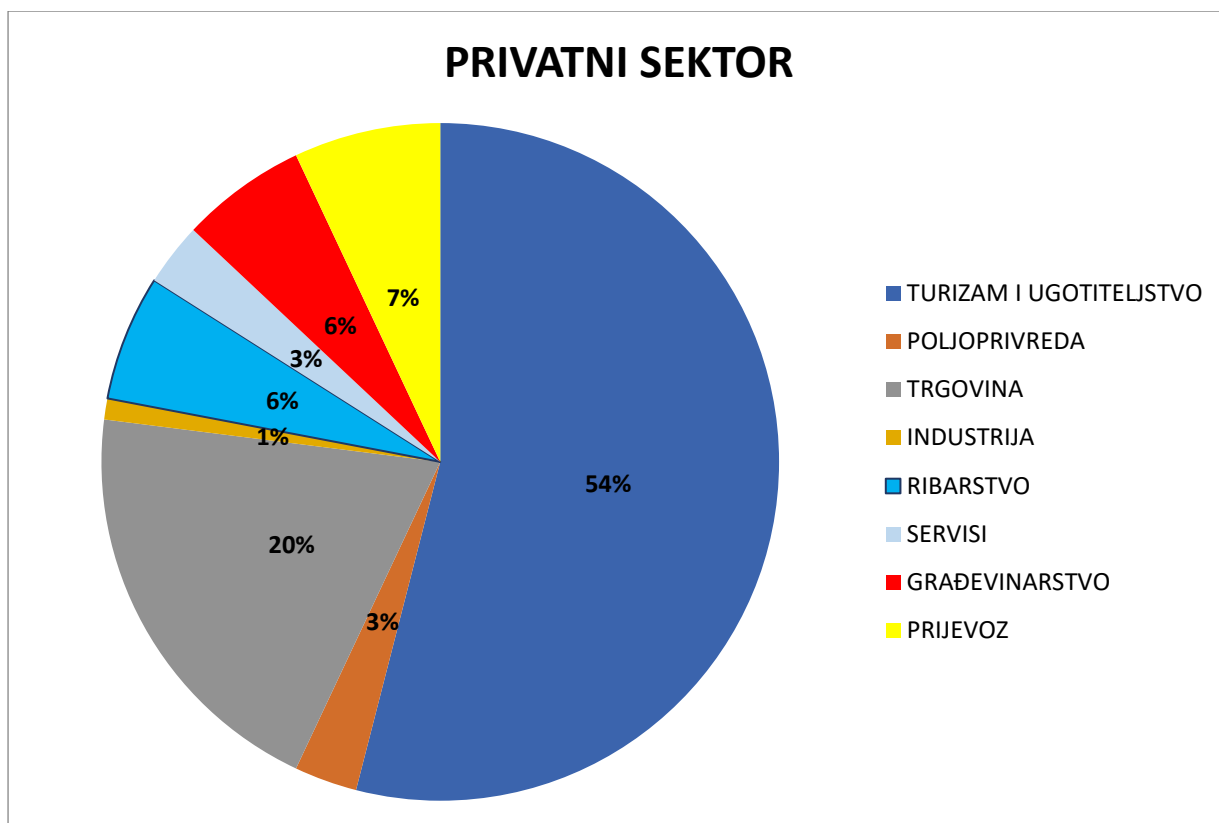
Grafikon 9. Usporedba kućanstava i stambenih jedinica na otoku Šolti prema popisu 2011. i 2021. godine

Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Graf 9 prikazuje da su obje promatrane stavke porasle. Kućanstva su porasla s 841 na 1009, što dovodi do porasta od 19,9 %. Isto tako, stambene jedinice porasle su s 2687 na 3453, što dovodi do porasta od 31,86 % jedinica.

Da bi se došlo do odgovora na koji je način to općina s najvećim porastom stanovnika, mora se prvo pogledati samo gospodarstvo otoka. Gospodarstvo samog otoka čine vinogradi, maslinici, voće, ribarstvo i turizam. Glavna naselja za poljoprivredne djelatnosti su Donje Selo, Gornje Selo, Grohote i Srednje Selo zbog toga što su smještene u unutrašnjosti otoka, dok su za ribarstvo i turizam „povukli“ naselja smještene na obali s lijepim plažama ili dobrim lukama kao što su Rogač i, najviše, Maslenica. Kao glavno središte turizma spominje se Nečujam, koji ponajprije plažama, a zatim i prirodnim ljepotama privlači svoje turiste iako se posljednjih godina u turističkom pogledu „diže“ Maslenica. Maslenica se najviše opisuje kao tranzitni dnevni turizam zbog toga što velik broj brodova i glisera koji voze ture do udaljenijih otoka kao što su Vis, Lastovo, Biševo i drugi staju baš u Masleničku luku u kojoj imaju veliku ponudu restorana. Maslenica je također privlačna turistima na velikim jahtama zbog toga što posjeduje dobro opremljenu marinu. Prema navedenim granama gospodarstva na koja se otok oslanja, jasno je da nema previše stalnih radnih mjesta koja bi ljudima omogućila blizinu posla. Općina Šolta objavila je svoj plan razvoja otoka u kojem također navodi i da je na otoku tek 250 stalnih radnih mjesta, dok je sezonskih radnih mjesta 420.²⁴ U sljedećem grafu vidljivo je kako su podijeljeni udjeli gospodarstva u privatnom sektoru.

²⁴ Općina Šolta – strategija i plan do 2020. godine. Dostupno na: <https://www.solta.hr/php/wsCommon/wsGetDocument.php?f=5cbf03da329aa.pdf> Pristupljeno: 11.01.2023.

Grafikon 10. Podjela gospodarstva u privatnom sektoru na otoku Šolti

Izvor: izrada autora

Iz grafa 10 uočava se da su, kao i kod drugih otoka, najviše zastupljeni turizam i ugostiteljstvo. To je dokaz ranije ustanovljene činjenice – da je većina radnika potrebna za vrijeme sezone što se tiče privatnog sektora. Radnici na stalnim radnim mjestima zaposleni su uglavnom u javnom sektoru kao što su općine, škole, vrtići i drugo. Velik broj stanovnika, s obzirom na manjak radnih mjesta na samom otoku, primorano je raditi na kopnu. S obzirom na to da je otok udaljen samo devet nautičkih milja od kopna i da je povezan s osam brodskih i katamaranskih linija, zaključuje se da to nije velik pothvat te daje opravdanost velikog broja linija s obzirom na veličinu otoka i broj stanovnika.

Ništa nije slučajno, pa tako nije brojka kojom se ponose stanovnici Šolte. Porast stanovnika na otoku veliku zahvalnost duguje dobroj strategiji, odnosno planu razvoja Šolte od 2015. do 2020. godine. Projekti koje je Općina tada iznijela kako bi doprinijela današnjem stanju su²⁵:

- Gospodarski razvoj (nova razvojna strategija turizma, nova radna mjesta kroz poticanje poduzetništva, jačanje ljudskih kapaciteta kroz formalno i neformalno obrazovanje).

²⁵ Općina Šolta – strategija i plan do 2020. godine. Dostupno na: <https://www.solta.hr/php/wsCommon/wsGetDocument.php?f=5cbf03da329aa.pdf> Pristupljeno: 11.01.2023.

- Društveni razvoj (poboljšana zdravstvena zaštita i briga o starijima, uvjeti za povratak i naseljavanje na otok osiguranjem povećanja kvalitete života).
- Prostorni razvoj (usklađenje katastra i zemljišnih knjiga, upravljanje obalnim resursima).

Danas se Šolta može pohvaliti svojim dobrim planom i programom, a najviše veseli da su svi kapaciteti dječjih vrtića popunjeni, kao i da je u školama 33 % više učenika nego prošle godine. Isto tako, na iznenađenje otočana, doseljene su čak 92 osobe za stalno stanovanje iz stranih zemalja, a najviše iz Švedske, Italije i Njemačke. Na otoku su pronašli bijeg od gužvi i svakodnevnog urbanog svijeta te, kako kažu, mirno mjesto u blizini urbanih središta.

4.2.4. Usporedba demografskog stanja na otoku Braču prema popisu iz 2011. i 2021. godine

Slika 4. Otok Brač

Izvor: <https://www.opcinamilna.hr/gospodarstvo-i-razvoj/> Pristupljeno: 12.01.2023.

Posljednji otok koji se analizira u radu jest Brač. Brač je jedan od najvećih hrvatskih otoka, točnije drugi po veličini poslije Cresa. Zanimljiv je podatak da je Brač s površinom od 395 km² čak 76 km² veći o otočne države Malte.

Svoju veliku površinu dijeli na jedan grad i čak sedam općina. Dijele se redom na:

1. Grad Supetar (Supetar, Mirca, Splitska i Škrip)
2. Općina Bol (Bol i Murvica)
3. Općina Milna (Bobovišća na Moru, Ložišća i Milna)
4. Općina Sutivan (Sutivan)
5. Općina Nerežišća (Donji Humac, Dračevica i Nerežišća)
6. Općina Postira (Dol i Postira)
7. Općina Pučišća (Gornji Humac, Paražnica i Pučišća)
8. Općina Selca (Novo Selo, Selca, Poblja i Sumartin)

Otok je povezan s kopnom katamaranskim odnosno trajektnim linijama. Broj trajektnih linija vrlo je velik. Dnevno prometuje čak devet linija iz trajektne luke Split za trajektu luku Supetar (vožnja traje 50 minuta), dok su na južnoj strani otoka malo rjeđe linije, odnosno samo tri, i to iz trajektne luke Makarska do trajektne luke Sumartin (vožnja traje jedan sat). Isto tako otok je povezan s jednom katamaranskom linijom dnevno iz Splita za Bol, kao i jednom dnevno za Milnu. Navedene su trajektne linije one koje se provode i u zimskim mjesecima, tj. razdoblju kada nije sezona. Na razdoblje od 01.06. do 30.10., odnosno za vrijeme sezone stupa na snagu veći broj linija, kao i uvođenje izvanrednih linija u slučajevima kada jedan trajekt ne može ukrcati sve automobile ili primiti sve putnike. Zbog tog podatka može se reći da je Brač dobro povezan s kopnom kako za turiste i stalne građane tako i za studente koji su primorani na svakodnevno putovanje u škole ili na fakultete.

Kada se promatra kretanje stanovništva na Braču, tada se mora posegnuti za prvim popisom stanovništva, a to je iz 1857. godine. Tada je otok bilježio čak 16 022 stanovnika s tendencijom rasta iz godine u godinu. U sljedećoj tablici vidljivo je kako se kretao broj stanovnika na otoku iz 1857. do 1948. godine.

Tablica 9. Kretanje stanovništva iz 1857. do 1948. godine

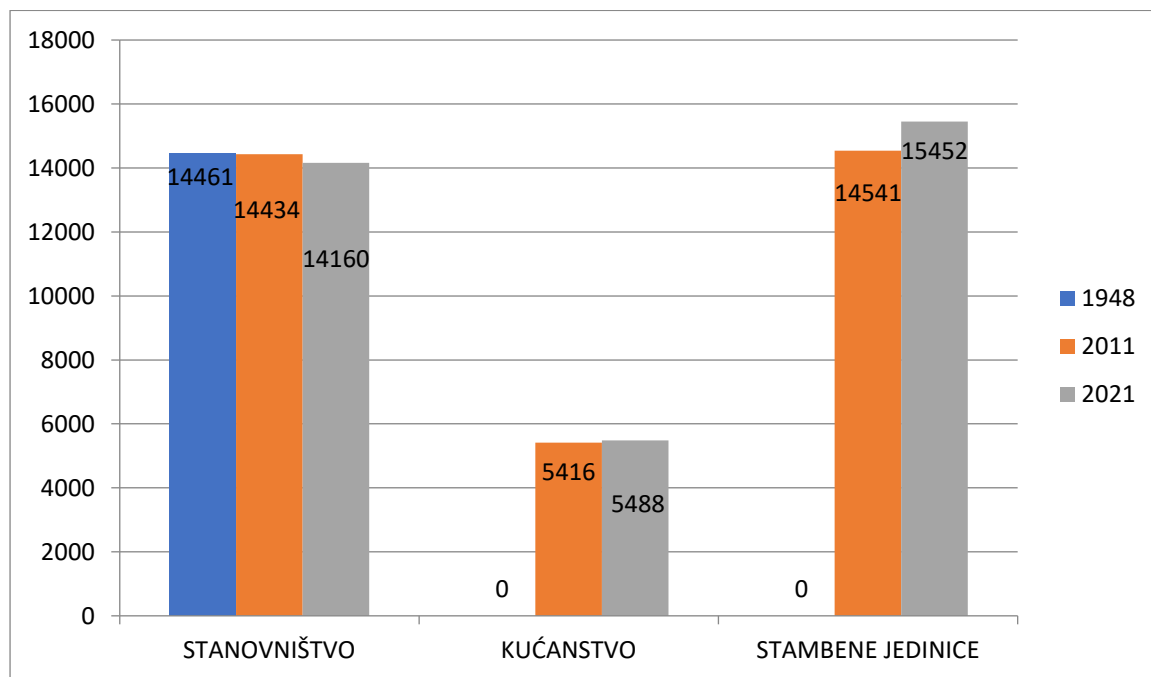
GODINA POPIISA	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.
Supetar	2.571	2.833	2.951	3.057	3.239	3.062	2.637	2.623	2.425
Bol	1.698	1.631	1.872	1.960	2.095	2.101	1.628	1.491	1.179
Milna	3.223	2.814	3.994	4.500	4.677	3.945	32.43	2664	1.919
Sutivan	1.556	1.666	1.798	1.880	1.746	1.505	1.624	962	713
Nerežišća	1.655	2.029	2.112	2.547	2.136	2.619	1.914	1.900	1.615
Postira	1.605	1.780	1.978	2.157	2.244	2.117	1.710	1.677	1.587
Pučišća	1.978	2.433	2.720	3.387	3.620	3.616	3.068	2.861	2.461
Selca	1.736	2.144	2.512	3.161	3.951	4.004	3.515	3.153	2.562
Ukupno	16.022	17.330	19.937	22.649	23.708	22.969	19.339	17.331	14.461

Izvor: izrada autora

Iz tablice 9 može se vidjeti da je od 1857. godine do 1900. godine broj stanovnika neprestano rastao, pa je u tom razdoblju dosegao brojku od 23 708 stanovnika, što je čak 7686 stanovnika više nego 1857. godine. Sa svojom stalnom tendencijom rasta Brač je postajao centar Dalmacije i sve veće urbano središte koje je svojim vinogradarstvom i brodarstvom osiguravalo stanovnicima lagodan život. U to vrijeme Brač je, kao i većina Dalmacije, odnosno dalmatinskih otoka, živio od vinogradarstva i izvoza kvalitetnih najčešće crnih vina u Austro-Ugarsku Monarhiju. Godine 1891. za dalmatinske vinogadare sve se promijenilo i okrenulo „naglavačke“. Tada se potpisao sporazum između Austro-Ugarske i Italije kojim je u Monarhiju dopušten uvoz talijanskih vina s minimalnim carinama. Kada se to dogodilo, izgubili su se glavni klijenti, odnosno dalmatinska vina nisu mogla spustiti cijene na one koje je imala talijanska. U Dalmaciji je došlo do nezadovoljstva jer su cijene njihovih proizvoda pale za čak 70 %. Vinogradarstvo kao tada temeljno gospodarstvo na Braču dovelo je do sloma i drugih djelatnosti kao što su pomorstvo i brodogradnja. Iz tablice 10 vidi se da je prema sljedećem popisu broj stanovnika počeo padati. Prema popisu 1910. godine broj stanovnika u odnosu na popis prije pao je za čak 739 stanovnika. Kako nevolja (vinska klauzula) ne dolazi sama, pokazala je 1910. godina kada je na vinsku lozu došla filoksera²⁶. Nakon što se nametnik naselio na sve vinograde diljem Dalmacije, počinje masovna emigracija stanovnika. Bračani su najčešće odlazili u Južnu i Sjevernu Ameriku. Na taj način otok je od 1900. do 1930. godine zabilježio pad broja stanovnika od 27 %. Do 1948. na Braču je ostao svega 14 461 stanovnik.

²⁶ Filoksera – kukac štetnik vinove loze koji sisanjem sokova uzrokuje kvržice na korijenju koje se kasnije manifestira u trunjenju cijele loze. Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19617> Pristupljeno: 19.01.2023.

Prema grafu, vidjet će se usporedba demografskog stanja na Braču kada se gleda odnos iz popisa 1948., 2011. i 2021. godine.

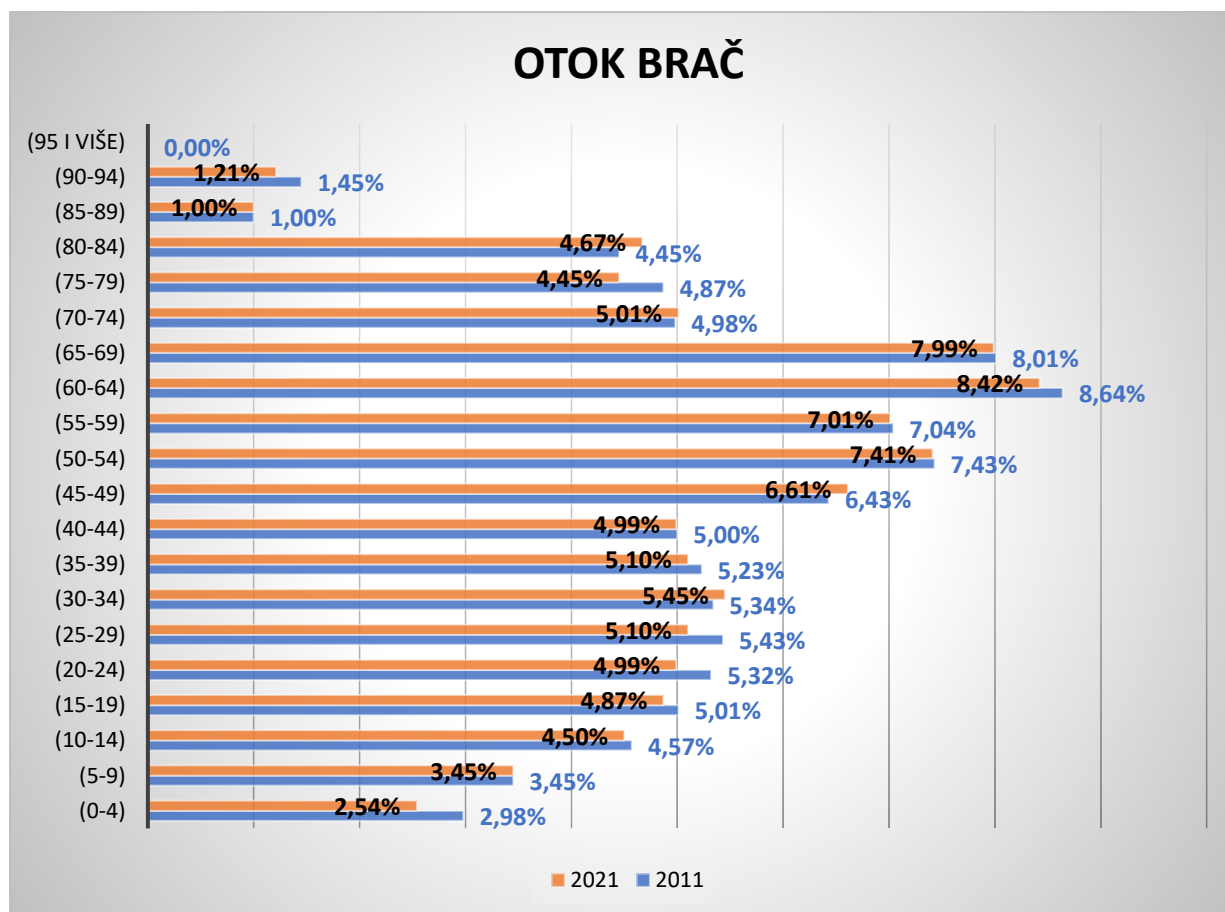
Grafikon 11. Odnos stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na otoku Hvaru prema popisu 2011. i 2021. godine

Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Prema grafikonu 11, vidi se da se od 1948. godine broj stanovnika nije previše promijenio, odnosno promijenio se za 300 stanovnika. Brojevi kućanstava i stambenih jedinica za 1948. nisu poznati zbog toga što se tada nije vodila statistika o tim podacima. Iz grafikona najviše „upada u oči“ podatak stambenih jedinica. Vidi se da je broj stambenih jedinica porastao za 911 jedinica. Prema tom podatku može se izračunati da na jednoga stanovnika otoka imamo 1,09 stambenih jedinica.

Gospodarstvo na otoku Braču sastoji se od: vinogradarstva, stočarstva, ribarstva, kamenarstva, brodogradnje i turizma. Poljoprivreda je jedna od cjelogodišnjih djelatnosti koje daju posao otočanima, a to su redom vinogradarstvo, uzgoj maslina, lavande i drugih poljoprivrednih nasada. Isto tako, nadaleko je poznat brački kamen (mramor). Godišnje se na Braču proizvodi 300 000 m² kamenih ploča koje se kasnije izvoze većinom na strana tržišta. Na kraju se spominje turizam. Turizam se navodi i kao glavni razlog povratka ljudi na otok. Osim što otočani općenito vole svoje rodno mjesto, u razvitku turizma vidjeli su brzu zaradu kojom se

može omogućiti egzistencija. Koliko je turizam narastao nabolje se vidi iz grafikona 15, kada se pogleda koliko je više stambenih jedinica u odnosu na popis 2011. Također, odnos stambenih jedinica i stambenih jedinica za stalno stanovanje lijepo dočarava rast turizma. Na primjer, u Gradu Supetru 2011. godine odnos stambenih jedinica i jedinica za stalno stanovanje iznosio je 4497 : 3589, dok je 2021. godine isti odnos bio 4564 : 2947. Prema tom odnosu prepoznaje se da je broj stambenih jedinica porastao za 1,48 %, dok se broj jedinica za stalno stanovanje smanjio za čak 21,8 %. Kada se ima na umu da se na cijelom otoku broj stanovnika smanjio za samo 1,92 %, tada se lako dolazi do zaključka da su se Gradu Supetru ljudi izričito opredijelili za turizam na način da formiraju veća kućanstva kako bi imali više slobodnih stambenih jedinica za najam turistima. U nastavku rada grafikonom 12 prikazuje se i analizira struktura stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica za 2021. u odnosu na 2011. za otok Brač.

Grafikon 12. Usporedna analiza demografske strukture stanovništva prema dobi na otoku Braču u 2011. i 2021.

Izvor: izrada autora

Iz grafikona 12 vidljivo je kako je stanovništvo na otoku Braču u 2021. u odnosu na 2011. godinu u blagom padu, a povećanje stanovništva po dobnim skupinama evidentno je u povećanju broja stanovništva u životnoj dobi između 60 i 64 godine za 0,22 % te 65 i 69 godina za 0,02 %. Navedene dobne skupine ujedno su i najmnogobrojnije, pa se može zaključiti kako se stanovništvo na otoku Braču ubraja u staro stanovništvo. Kako bi se povećao broj mladih stanovnika na otoku ili održao postojeći, Grad Supetar, koji prate i ostale općine otoka Brača, donio je plan i program za razdoblje od 2022. do 2025. godine kojim se žele postići sljedeće mjere²⁷: poticanje održivog razvoja poljoprivrede, jačanje poduzetničke infrastrukture uspostavom poslovnih zona, dodjela pomoći neprofitnim organizacijama, poticanje razvoja sporta i rekreacije, razvoj i poboljšanje uvjeta za siguran promet, unaprjeđenje uvjeta za predškolski odgoj i obrazovanje i druge kojima se želi doprinijeti napretku otoka i otočnog života.

²⁷ Grad Supetar – provedbeni program Grada Supetra za 2022. – 2025. godinu. Dostupno na: <https://www.gradsupetar.hr/attachments/article/1622/Provedbeni%20program%20Grada%20Supetra%20za%20razdoblje%202022.-2025..pdf> Pristupljeno: 19.01.2023.

5. STATISTIČKO PREDVIĐANJE BUDUĆIH KRETANJA DEMOGRAFSKIH POKAZATELJA HRVATSKIH OTOKA

Na temelju svega analiziranog i prikazanog, važno je istaknuti kako je demografski proces na hrvatskim otocima vrlo nepovoljan jer je dio hrvatskih otoka već doživio demografski slom, pa samim time sve upućuje na lošu perspektivu i u sljedećem popisu stanovništva, koji će biti 2031. godine.

Osnovni uzrok takva stanja jest demografsko starenje, koje predstavlja nepovoljan proces, a demografske posljedice su sljedeće:

- a) „usporava stopu rasta stanovništva,
- b) smanjuje stopu rodnosti,
- c) povećava opću stopu smrtnosti,
- d) smanjuje migraciju stanovništva,
- e) izaziva daljnje pogoršanje sastava prema dobi i spolu (feminizacija starijih dobnih skupina) i
- f) utječe na starenje radnoga kontingenta.“²⁸

Zaključno, može se utvrditi kako su hrvatski otoci snažno depopularizirani još od sredine 20. stoljeća, odnosno zahvaćeni su odmaklim procesom demografskog starenja. Nepovoljni demografski procesi prešli su put od posljedice društvenih zbivanja do važnog čimbenika društvenih i prostornih procesa.

Na takvo stanje na otocima nepovoljno djeluje niz društvenih i gospodarskih parametara, a to može rezultirati odlaskom dijela preostale mladeži (što je usporedba popisa stanovništva iz 2011. i 2021. godine u konačnici i potvrdila). Time se produbljuje sociodemografska depresija te ograničava mogućnost stabiliziranja nepovoljnih demografskih i razvojnih tendencija. Iskustva razvijenih govore da nije moguće zaustavljanje depopulacijskih tendencija ako ne dođe do bitne promjene društveno-gospodarskih prilika.

²⁸ Babić, D., Lajić, I. i Podgorelec, S. (2004). *Otoci dviju generacija*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti, str. 111.

6. ZAKLJUČAK

Općenito gledano, socioekonomske nejednakosti proizvod su globalnih kriza i ekonomske recesije koja rezultira iseljavanjem mladog i obrazovanog stanovništva iz ruralnih u urbana područja. U Republici Hrvatskoj depopulacija je poznata još od početka 21. stoljeća, a na svojoj važnosti posebno je dobila ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, kada je mladom i obrazovanom stanovništvu pružena mogućnost konkuriranja na europskom tržištu rada za bolju plaću i bolje radno mjesto.

Glavni razlog socioekonomske nejednakosti jest manjak mogućnosti za osobni razvoj mladog i obrazovanog stanovništva odnosno nedostatak primarnih resursa za osiguranje kvalitetnog života. Drugim riječima, masovna iseljavanja prisutna su zbog potrage za boljim životom, nemogućnosti zapošljavanja u struci i slično.

Kada je riječ o stanovništvu koje živi na otocima, važno je istaknuti kako su još od prvog popisa stanovništva, odnosno 1957. godine, vidljive značajne promjene između otočnog i kopnenog stanovništva, a ta se brojka svakim sljedećim popisom stanovništva sve više smanjuje. Na temelju analiziranog popisa stanovništva može se zaključiti kako je tijekom promatranog razdoblja zabilježen pad mladog stanovništva (do 35. godine života), a stanovništvo u životnoj dobi iznad 54 godine počinje ponovno naseljavati otočna područja. Razlog tomu može se pronaći u prijevremenim odlascima u mirovinu pa se vraćaju u mjesto rođenja ili zbog brige za starije osobe. Uglavnom u otočnim područjima Republike Hrvatske tijekom promatranog razdoblja prevladava staro stanovništvo, koje se u 2011. u odnosu na 1957. godinu značajno smanjuje (npr. stanovništvo 65-59 godina u 1957. godine iznosilo je 11,26 %, dok se u 2011. godini taj broj smanjio na 5,53 %).

Nadalje, što se tiče demografskih karakteristika otočnog stanovništva prema popisu stanovništva iz 2021. godine, može se zaključiti kako je u 2021. na hrvatskim otocima najviše stanovništva u životnoj dobi između 55 i 59 godina, odnosno 7,81 %, dok je na drugom mjestu skupina stanovništva u životnoj dobi između 50 i 54 godine.

LITERATURA

Knjige:

1. Aralica, Z. (2020). Analiza deindustrijalizacije i reindustrijalizacije na regionalnoj razini u Hrvatskoj, u: Tica, J. i Bačić, K. (ur.): *Ekonomska politika Hrvatske u 2021. godini – Hrvatska poslije pandemije*. Zagreb: Hrvatsko društvo ekonomista, str. 59-79.
2. Babić, D., Lajić, I. i Podgorelec, S. (2004). *Otoci dviju generacija*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
3. Balija, M. (2020). Razmjeri recentnog egzodusa iz Hrvatske – analiza podataka službenih statistika RH i zemalja useljavanja hrvatskog stanovništva. *Podravina*, vol. 19, br. 37, str. 5-25.
4. Grgona, J. (2008). Turizam u funkciji gospodarskog razvitka hrvatskih otoka, *Ekonomski pregled*, 53 (7-8), 738-749.
5. Jurun, E., Ratković, N. (2017). *Poslovna statistika s primjerima u Microsoft Excelu*. Ekonomski fakultet u Split, Split.
6. Lajić, I., Nejašmić, I. (1994). Metodološke osobnosti demografskog istraživanja hrvatskog otočja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, vol. 3, no. 4-5 (12-13).
7. Mikačić, V. (1993). *Otočni turizam Hrvatske*, Institut za turizam, pregledni rad, UDK 338.48 (497.5), Zagreb.
8. Nejašmić, I. (2013). Demografsko starenje na hrvatskim otocima. *Migracijske i etničke teme*, Učiteljski fakultet Zagreb, godina 29, kolovoz 2013, broj 2:141-168.
9. Opačić, A. (2019). *Rizik od siromaštva u kontekstu socioekonomske nejednakosti ruralnih i urbanih sredina u različitim regijama Republike Hrvatske*. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb.
10. Relja, R., Reić Ercegovac, I., Čerenić, V. (2015). Potrebe, mogućnosti i namjera odlaska u inozemstvo: analiza stavova studenata iz Splita (RH) i Sarajeva (BiH). *Andragoški glasnik*, vol. 19, br. 1-2, 2015, str. 1-21.
11. Saleh, Z. (2011). *Demografske karakteristike hrvatskih regija*. Završni rad thesis, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
12. Šošić, I. (2006). *Primijenjena statistika*. Školska knjiga, Zagreb.
13. Vidučić, J. (2007). *Održivi razvoj otočnog turizma Republike Hrvatske*, pregledni rad.

14. Wertheimer-Baletić, A. (2017). *Demografski procesi u Hrvatskoj i u zapadnoeuropskim zemljama – razlike, sličnosti i specifičnosti*. Rad Hrvat. akad. znan. i umjet. Razred za druš. znan. 52=529(2017): 1-28.
15. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Sveučilište u Rijeci, Rijeka.
16. Živić, D. (2003). Demografske odrednice i posljedice starenja stanovništva Hrvatske. *Revija za socijalnu politiku*, god. 10, br. 3-4, str. 307-319.

Pravni izvori:

1. Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine (NN br. 25/20, 34/21).

Internetski izvori:

2. Državni zavod za statistiku (2021). Popis stanovnika. Dostupno: <https://popis2021.hr/> (pristupljeno: 10.08.2022.)
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2022). Dostupno: https://www.hzz.hr/content/stats/0222/HZZ-Mjesecna_statistika_07_2022.pdf (pristupljeno: 13.08.2022.)
4. Nacionalni plan razvoja otoka 2021.-2027. Dostupno: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/Otoci%20i%20priobalje/2021/Nacionalni%20plan%20razvoja%20otoka%202021.-2027._28.12.2021..pdf (pristupljeno: 10.08.2022.)
5. Turistička agencija Hvar. Rezultati turističke sezone 2019. Dostupno: <https://visithvar.hr/wp-content/uploads/2020/01/Izvje%C5%A1%C4%87e-rada-Turisti%C4%8Dke-zajednice-grada-Hvara-2019.pdf> (pristupljeno: 10.12.2023.)
6. Grad Hvar. Provedbeni program 2022.-2025. Dostupno: http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Grad_Hvar_Prov_program_2022_2025_FINAL.pdf (pristupljeno: 10.12.2023.)
7. Općina Šolta. Popis stanovništva (2022). Dostupno: <https://www.solta.hr/popis-stanovnistva-2021-solta-opcina-sa-najvecim-porastom-broja-stanovnika.artdAp9.php> (pristupljeno: 10.01.2023.)

8. Općina Šolta. Plan i strategija razvoja do 2020. godine. Dostupno:
<https://www.solta.hr/php/wsCommon/wsGetDocument.php?f=5cbf03da329aa.pdf>
(pristupljeno: 11.01.2023.)
9. Grad Supetar. Provedbeni program razvoja grada Supetra 2022.-2025. Dostupno:
<https://www.gradsupetar.hr/attachments/article/1622/Provedbeni%20program%20Grada%20Supetra%20za%20razdoblje%202022.-2025..pdf> (pristupljeno: 19.01.2023.)

POPIS GRAFIKONA, TABLICA I SLIKA

Grafikoni:

Grafikon 1. Usporedba broja nezaposlenih u 2022. u odnosu na 2021.....	9
Grafikon 2. Usporedba u 2011. i 2021 godini po županijama (izražena u postocima).....	13
Grafikon 3. Struktura stanovništva na otocima prema popisu iz 2011.	17
Grafikon 4. Struktura stanovništva u 2021. na hrvatskim otocima izraženo u %	22
Grafikon 5. Usporedba stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na otoku Hvaru prema popisu 2011. i 2021.....	24
Grafikon 6. Usporedna analiza demografske strukture stanovništva prema dobi na otoku Hvaru u 2011. i 2021.	27
Grafikon 7. Usporedba stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na otoku Ugljanu prema popisu 2011. i 2021.....	28
Grafikon 8. Usporedba stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na Pašmanu prema popisu 2011. i 2021.	30
Grafikon 9. Usporedba kućanstava i stambenih jedinica na otoku Šolti prema popisu 2011. i 2021. godine	34
Grafikon 10. Podjela gospodarstva u privatnom sektoru na otoku Šolti	36
Grafikon 11. Odnos stanovništva, kućanstava i stambenih jedinica na otoku Hvaru prema popisu 2011. i 2021. godine.....	40
Grafikon 12. Usporedna analiza demografske strukture stanovništva prema dobi na otoku Braču u 2011. i 2021.....	41

Tablice:

Tablica 1. Registrirane nezaposlene osobe po županijama za srpanj 2022. godine.....	8
Tablica 2. Starost i spol stanovništva u Republici Hrvatskoj u 2021.....	11
Tablica 3. Usporedba popisa stanovništva 2011. i 2021. po županijama	12
Tablica 4. Usporedba sastava otočnog stanovništva po dobnim skupinama za 1953., 1991. i 2011. izraženo u %.....	16
Tablica 5. Broj stanovnika na određenim otocima prema popisu 2021.	20
Tablica 6. Usporedba dobne strukture stanovništva na otocima prema popisu 2011. i 2021.....	21

Tablica 7. Broj nezaposlenih od 2016. do 2021. godine	26
Tablica 8. Usporedba stanovništva na otoku Šolti prema popisu 2011. i 2021.	34
Tablica 9. Kretanje stanovništva iz 1857. do 1948. godine.....	39

Slike:

Slika 1. Otok Hvar	23
Slika 2. Otoci Ugljan i Pašman	27
Slika 3. Otok Šolta.....	33
Slika 4. Otok Brač.....	37

SAŽETAK

Hrvatska je država koja ima ukupno 1.185 otoka, a zbog povoljne klime, geografskog položaja i velikog broja sunčanih sati većina otoka u Hrvatskoj je naseljena. Prema popisu stanovništva iz 1957. godine, hrvatsko otočje bilo je izuzetno dobro naseljeno, ali zbog ratnih okolnosti dogodila su se brojna iseljavanja te je uglavnom na hrvatskim otocima zastupljeno starije stanovništvo. Prema posljednjem popisu stanovništva u 2021. godini, u odnosu na 2011. godinu evidentirano je ponovno smanjenje broja stanovništva. U ukupnom broju otočnog stanovništva najviši broj stanovništva nalazi se u životnoj dobi između 55 i 59 godina, odnosno 7,81 %, dok je na drugom mjestu skupina stanovništva u životnoj dobi između 50 i 54 godine. Isto tako, vidljivo je smanjenje broja mladog stanovništva, a razlog tomu su iseljavanja zbog nezaposlenosti i „lošijih“ uvjeta za život nego što je to slučaj s kopnenim prostorom.

Ključne riječi: hrvatski otoci, popis stanovništva, demografske karakteristike.

ABSTRACT

Croatia is a country with a total of 1,185 islands, and due to the favorable climate, geographical location and large number of hours of sunshine, most of the islands in Croatia are inhabited. According to the population census from 1957, the Croatian islands were extremely well populated, but due to the circumstances of the war, numerous emigrations took place, and the older population is mainly represented on the Croatian islands. According to the last population census in 2021, compared to 2011, the number of the population decreased again. In the total number of the island's population, the highest number of the population is between the ages of 55 and 59, that is, 7.81%, while in second place is the population group between the ages of 50 and 54. Likewise, there is a visible decrease in the number of the young population, and the reason for this is emigration due to unemployment and "worse" living conditions than is the case in the mainland area.

Keywords: Croatian islands, population census, demographic characteristics.